

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, Z. Ú., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**PROCES UDĚLOVÁNÍ STÁTNÍHO OBČANSTVÍ
ČESKÉ REPUBLIKY**

Autor práce: Vasyl Ostaš

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Kombinovaná

Vedoucí práce: Mgr. František Šnitr

Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

2021

VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, z. ú.
Žižkova tř. 6, 370 01 České Budějovice

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Jméno a příjmení studenta: Vasyl Ostash

Studijní program: Bezpečnostně právní činnost

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Kombinovaná

Místo studia: Příbram

Název bakalářské práce: Proces udělování státního občanství ČR

Název bakalářské práce v anglickém jazyce: The Process of Granting Citizenship of the Czech Republic

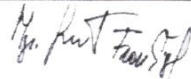
Katedra: Katedra právních oborů a bezpečnostních studií

Vedoucí bakalářské práce (jméno a příjmení, titul): Mgr. František Šnitr

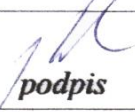

Datum zadání bakalářské práce (měsíc, rok): 30.04.2021

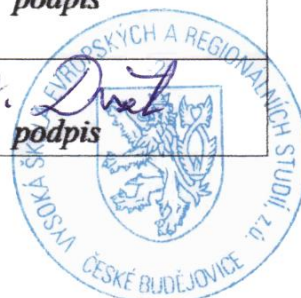
Cíl bakalářské práce:

Hlavním cílem bakalářské práce je vymezit pojem státního občanství ČR z jeho teoretického a historického hlediska. Vedlejším cílem práce je charakteristika a komparace jednotlivých forem pobytových statusů cizinců v České republice a srovnání právního postavení cizinců s občany České republiky.

Student: Vasyl Ostash	29. dubna 2021	
Vedoucí práce: Mgr. František Šnitr	29. dubna 2021	

Schvaluji zadání bakalářské práce:

Vedoucí katedry: doc. JUDr. Roman Svatoš, Ph.D.	25.5.2021 datum	podpis
Prorektorka pro studium a vnitřní záležitosti: RNDr. Růžena Ferebauerová	26.5.21 datum	podpis
Pověřený rektor: doc. Ing. Jiří Dušek, Ph.D.	31.5.2021 datum	podpis

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval(a) samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v seznamu použitých zdrojů.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce v elektronické podobě ve veřejně přístupné části infodisku VŠERS, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky vedoucí(ho) a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce systémem na odhalování plagiátů.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Mgr. Františku Šnitrovi za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

ABSTRAKT

OSTAŠ, V. Proces udělování státního občanství České republiky: bakalářská práce. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2021. 63 s. Vedoucí bakalářské práce: Mgr. František Šnitr.

Klíčová slova: státní, občanství, občan, stát, cizinec, naturalizace

Bakalářská práce pojednává o historii vzniku občanství a vývoji pojmu státní občan, o srovnání českého občanství vůči ostatním, o charakteristice a komparaci jednotlivých forem pobytových statusů cizinců v České republice, o srovnání právního postavení cizinců s občany České republiky, o procesu získávání a udělování českého občanství a nakonec o dvojím občanství.

Součástí práce bude kvalitativní dotazníkové šetření mezi cizinci, kteří usilovali o získání českého občanství, a provedení analýzy výsledků.

ABSTRACT

OSTAŠ, V. The Process of Granting Citizenship of the Czech Republic
Department: Bachelor Thesis. České Budějovice: The College of European and Regional
Studies, 2021. 63 p. Supervisor: Mgr. František Šnitr

Key words: state, citizenship, citizen, foreigner, naturalization

The bachelor thesis deals with the history of citizenship and the development of the term citizen, the comparison of Czech citizenship to others, the characteristics and comparison of various forms of residence status of foreigners in the Czech Republic, the comparison of legal status of foreigners with Czech citizens, the process of obtaining and granting Czech citizenship and finally about dual citizenship.

Part of the work will be a qualitative questionnaire survey among foreigners who aspired to obtain Czech citizenship and analysis of the results.

OBSAH

ÚVOD	9
1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	10
2 VÝVOJ STÁTNÍHO OBČANSTVÍ.....	11
2.1 Historie státního občanství	11
2.1.1 Pojem státní občanství	11
2.1.2 Státní občanství v České republice do roku 1993	12
2.1.3 Státní občanství v České republice po roce 1993.....	17
3 POROVNÁNÍ OBČANSTVÍ ČR S OSTATNÍMI STÁTY	19
3.1 Význam českého občanství	19
3.2 Porovnání našeho občanství s jinými	20
3.2.1 Proces udělování státního občanství v Ruské federaci	20
3.2.2 Proces udělování státního občanství ve Spojeném království Velké Británie a Severního Irsku.....	21
4 CHARAKTERISTIKA JEDNOTLIVÝCH FOREM POBYTOVÝCH STATUSŮ CIZINCŮ V ČR	23
4.1 Formy pobytových statusů	23
5 SROVNÁNÍ PRÁVNÍHO POSTAVENÍ CIZINCŮ S OBČANY ČR	26
5.1 Práva a povinnosti českého občana	26
5.2 Práva a povinnosti cizinců v České republice	27
6 PROCES UDĚLOVÁNÍ STÁTNÍHO OBČANSTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY	29
6.1 Podmínky pro udělení českého státního občanství.....	29
6.1.1 Splnění náležitosti pro udělení	29
6.1.2 Potřebné dokumenty pro udělení	32
6.2 Průběh udělování českého státního občanství	35
7 DVOJÍ OBČANSTVÍ	39
8 ANALÝZA PROBLEMATIKY ZÍSKÁNÍ OBČANSTVÍ.....	41

8.1	Hlavní cíl praktické části bakalářské práce	41
8.2	Metoda průzkumu formou dotazníku	42
8.3	Rozbor získaných informací.....	44
ZÁVĚR		51
Seznam použitých zdrojů		53
Seznam zkratk		55
Seznam tabulek a grafů		56
Přílohy		58

ÚVOD

V této bakalářské práci by se chtěl autor zabývat problematikou procesu získání českého státního občanství. Občanství bylo, je a vždy bude důležitým privilegiem každého státu, jelikož dává obyvatelům maximální možná práva. Občanství se na území našeho státu často měnila v souvislosti s tím, jak se vyvíjel sám stát a jeho obyvatelé. V průběhu času jsme se jak přidávali k mnoha sdružením, tak jsme vystupovali z režimem ovládaných aliancí. Ale nakonec se nám podařilo vybudovat jednotnou Českou republiku jako demokratický a silný stát. V dnešní době je opravdu důležité, aby si stát hleděl svých občanů a zároveň aby měl pod kontrolou to, komu občanství uděluje. Česká republika v průběhu času podmínky udělení občanství značně zpřísnila a dnes je udělováno české občanství jen těm, kteří jednak splňují všechny stanovené podmínky, jednak projevují maximální zájem o získání českého státního občanství.

Autor jakožto cizinec si tímto procesem prošel, a tak má s celou procedurou udělování českého občanství osobní zkušenost. Naturalizace v tomto ohledu hraje obrovskou roli a stát se snaží maximálně pomáhat těm, kteří o české občanství opravdu stojí. I přesto, že se jedná o proces značně komplikovaný a poměrně zdlouhavý, je naprosto odůvodněný. Stát se totiž tímto způsobem snaží ochránit jak zájmy občanů, tak zájmy státu samotného. Autor této práce by však chtěl upozornit na některé problémy spojené s procesem udělování státního občanství, navrhnout několik změn a lehce přiblížit českému občanovi proceduru, kterou si musí projít každý cizinec snažící se o české občanství.

V praktické části by chtěl autor provést průzkum mezi nejpočetnější skupinou cizinců usilujících o život v České republice, a zjistit, kolik z nich občanství získalo a s jakými problémy se potýkali. Touto skupinou budou ukrajinští obyvatelé. Jedná se o stejnou etnickou a jazykovou skupinu Slovanů, ke které patří i Češi. Proto obyvatelům ukrajinské národnosti nedělá tak velký problém přizpůsobit se našim podmínkám, i když autor připouští, že různé předsudky a minimální naturalizace způsobují určité konflikty a problémy v soužití s těmito cizinci.

Hlavním přínosem této bakalářské práce bude podrobný rozbor problematiky procesu udělování státního občanství, návrhy na legislativní změny a možnost vnímat tuto problematiku z pohledu cizinců.

1 CÍL A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Hlavním cílem této bakalářské práce je vymezit pojem státního občanství ČR z jeho teoretického a historického hlediska. Vedlejším cílem práce je charakteristika a komparace jednotlivých forem pobytových statusů cizinců v České republice a srovnání právního postavení cizinců s občany České republiky. Autor se pokusí vytvořit z dostupných materiálů studii, jejímž záměrem bude zjistit, jak probíhal v dobách minulých i jak probíhá proces udělování státního občanství České republiky dnes. České občanství totiž bylo, je a vždy bude aktuálním tématem, jelikož spousta cizinců není spokojena s životními podmínkami ve své zemi a snaží se najít lepší a vhodnější místo pro život. Česká republika je v tomto ohledu velice vhodným státem. Proces udělování občanství je však v dnešní době velice komplikovaný a může trvat i několik let. K řešení problémů spojených s udělováním občanství by mohla pomoci například úprava celého procesu, kontrola dodržení lhůt a lepší komunikace mezi žadatelem a úřady.

V teoretické části bude většina informací získávána především z literárních zdrojů a osobních zkušeností autora. Dále pak z platných legislativních dokumentů, popřípadě zdrojů elektronických. Použita je metoda kompilace odborných textů, která spočívá ve sběru, shromažďování a sestavování v našem případě odborných textů. Autor vyjme, zpracuje a shrne ty nejdůležitější informace spojené s procesem udělování státního občanství České republiky.

V praktické části bude použita kvalitativní metoda dotazníkového šetření, která má za úkol vytvořit přehled o aktuálním vnímání celého procesu udělování státního občanství České republiky žadatelem, a vytvoří představu o reálné problematice, se kterou se tito cizinci setkali či nadále setkávají. Použitou metodou bude vícestupňový shlukový výběr a přímý kontakt s respondenty formou krátkého rozhovoru při společném vyplňování dotazníků. Tento postup pomůže lépe pochopit postoj cizinců vůči celému procesu udělování českého občanství. Autorova hypotéza předpokládá, že mladí (zejména studující) cizinci, mají mnohem větší úspěšnost u nabývání státního občanství České republiky než starší cizinci.

Celá tato bakalářská práce má za úkol co nejjednodušeji a nejpřesněji objasnit problematiku procesu udělování českého státního občanství a pomoci do budoucna odstranit ty nejzásadnější překážky, které komplikují celý proces jak pro pracovníky Ministerstva vnitra, tak i pro obyčejné žadatele.

2 VÝVOJ STÁTNÍHO OBČANSTVÍ

2.1 Historie státního občanství

2.1.1 Pojem státní občanství

Než vůbec začneme procházet vývojem státního občanství a zjistíme vše o procesu jeho udělování, potřebujeme si nejprve říci, co to státní občanství vlastně je. Občanství jako takové začalo vznikat spolu s tím, jak se začaly zakládat městské státy. Tehdy se ale lidé moc nezabývali samotným pojmem občan ani tím, jaká práva a povinnosti tento status přináší. Poprvé se o pojmu občanství začalo aktivně mluvit a psát v období antiky, především ve starověkém Římě.

Tam se občanství označovalo pojmem *civitas*. Byl to privilegovaný status zajišťující svobodným obyvatelům starověkého Říma soubor určitých práv a povinností. Těžko se však tento status dá definovat, či přesně charakterizovat, jelikož se v důsledku legislativní činnosti často měnil. Tak například na počátku se za římského občana mohl považovat pouze člověk, co se narodil v Římě. S postupem času se toto právo rozšířilo na celý Apeninský poloostrov a později i na celou říši. Dle nařízení senátu se tak například obyvatelé celé provincie mohli stát římskými občany. S těmito úkony byla spojená celá řada politických kroků, jelikož římské občanství v té době přinášelo spoustu privilegií.

Struktura společnosti v Římě se dělila na čtyři kategorie. Nejvíc pravomocí měli římstí občané. Ti mohli hlasovat v lidových shromážděních, uzavírat různé legální smlouvy, vstupovat do zákonného manželství, zastávat veřejné a kněžské úřady, obracet se na soud, odvolat se k lidu, hájit se před řádným soudem, nebýt vystaven mučení či bičování, a dokonce mohli být i vyjmuti z placení některých daní. Také nemohli být odsouzeni k trestu smrti (jen v případě velezrady, ale ani tak nemohli být ukřižováni) a byli oprávněni, ale i zavázáni ke konání vojenské služby v římských legiích. Další kategorií byly ženy. Ty byly zvláštní skupinou a nebyla jim poskytnuta všechna občanská práva. Byly vázány na představitele rodu, tedy muže. Následující kategorií byli cizinci. Ti měli přístup pouze k některým občanským právům. Téměř žádná práva neměla poslední kategorie, tedy otroci. Ti byli považováni spíše za vlastnictví občanů.

Jak ale takové občanství mohl člověk v té době získat? Existovalo několik způsobů. Římské občanství bylo automaticky uděleno každému dítěti narozenému

v zákonném manželství mezi římskými občany. Omezenou formu římského občanství mohli získat propuštění otroci. Jejich potomci se poté automaticky stávali plnoprávními občany. Jednotlivci mohli obdržet občanství za své mimořádné služby ve prospěch římského státu. Římské občanství si také bylo možné koupit, i když tato služba mohla stát celé jmění. Rovněž mohlo být uděleno vojákům pomocných sborů za jejich věrnou službu a pomoc v bitvách. Římskými občany se rovněž stávaly jejich děti. Postupem času začali Římané udělovat občanství obyvatelům celých provincií.¹

Řím a římské právo udělaly významný přínos do vývoje evropských práv a samotného pojmu občanství. Současný pojem státního občanství však přinesla až Velká francouzská revoluce na konci 18. století. Tehdy byla docela rozšířena zásada „ius soli“, tedy právo místa. Jedná se o právo, kdy dítě získává občanství toho státu, na jehož území se narodilo. Tato zásada je aktuální pro Spojené státy americké. Tuto zásadu nahradila obnovená zásada „ius sanguinis“, tedy právo krve. Tato zásada říká, že dítě získává občanství rodičů, případně jednoho z nich. Pojem poddanství byl tedy nahrazen pojmem občanství a vycházel ze stavu měšťanstva za dob Velké francouzské revoluce.

2.1.2 Státní občanství v České republice do roku 1993

Institut státního občanství byl v českých zemích založen občanským zákoníkem v roce 1811. Státní příslušnost tehdy představovala „osobní stav“ upravený soukromoprávním předpisem, který podmiňoval výkon všech přiznaných politických práv. Navazující právní předpisy garantovaly státnímu občanovi jistotu, že nemůže být z území státu vyhoštěn, a současně ho zavazovaly k povinnosti vojenské služby a věrnosti státu.²

Tento institut byl založen rakouským soukromoprávním předpisem, jelikož v té době byly české země součástí Rakouského císařství. Tento předpis se nazýval Všeobecný zákoník občanský a jednalo se vlastně o císařský patent č. 946/1811. Ten upravoval státní občanství v rámci osobních práv v ustanoveních § 28 až 32, z čehož je zřejmé tehdejší rakouské pojetí státního občanství jako záležitosti osobního statusu, které vycházelo z tradice římského práva, tedy přesně již výše zmíněného statusu civitatis.

Státní občanství bylo v té době založeno především na principu ius sanguinis, i když existovala možnost nabytí občanství bez odvození od jiné osoby. Rakouská právní

¹ JEAN-NOEL, R. *Řím: 753 př. n. l. až 476 n. l.* Nakladatelství Lidové noviny, 2002. s. 82.

² EMMERT, F. *Státní občanství na území České republiky v minulosti a současnosti.* Praha: Nakladatelství Leges, 2016. s. 12.

úprava také nezakazovala vícenásobnou státní příslušnost a to hlavně proto, že nic takového tehdy ani nebylo předpokládáno.

Ve Všeobecném zákoníku bylo pouze několik paragrafů, které upravovaly způsoby nabývání a pozbývání občanství spolu s naturalizačními podmínkami pro cizince. Například podle ustanovení § 28 v císařském patentu č. 946/1811 se občanství nabývalo v zásadě po otci a podle ustanovení § 32 se naopak ztrácelo pouze odstěhováním do ciziny či provdáním občanky za cizince. Ustanovení § 29 císařského patentů č. 946/1811 zas opravovalo podmínky naturalizace. Cizinec nabýval rakouského státního občanství nástupem veřejné služby či nepřetržitým desetiletým pobytem na území císařství. Také zde byla ustanovení, která říkala, že osobní práva vdaných žen jsou odvozena od manžela, a to včetně státní příslušnosti nebo ustanovení o tak zvané legitimaci dítěte, tedy přiznání statusu manželského dítěte osobě, která se narodila v právně neplatném manželství.

I přesto, že ustanovení ve Všeobecném zákoníku občanském byla velmi stručná a neobsahovala žádné výjimky, udržela se na území státu až do konce Druhé světové války a stala se nejdéle platícími za celou dobu existence státu.

Změny nastaly po uskutečnění národní revoluce a vyhlášení samostatné Československé republiky 28. října 1918. Vznikl zákon č. 37/1918 Sb., *o prozatímní ústavě*, který byl velmi stručný a obsahoval pouze 21 paragrafů. Týkal se národního shromáždění, pravomocí prezidenta a moci výkonné a nařizovací. Do úřadu státního občanství nijak nezasahoval, a tak veškeré zákony s ním spojené plně vycházely z právního řádů bývalého Rakousko-Uherska. V té době se československé občanství osamostatnilo od rakousko-uherského a stalo se mezinárodně uznávaným.

V roce 1920 byla přijata a schválena Ústavní listina Československé republiky. Jednalo se o ústavní zákon č. 121/1920 Sb., *kterým se uvozuje ústavní listina Československé republiky*. Tato Ústava přinesla jednu zásadní změnu do definice státního občanství, a to jeho „jedinečnost a jednotnost“. Československý občan nesměl mít žádné jiné občanství a pokud by se chtěl cizinec o toto občanství ucházet, tak se musel vzdát všech ostatních. Také zákon č. 236/1920 Sb., *o nabývání a pozbývání státního občanství a práva domovského v republice Československé*, napomohl vymezit pojem státního občanství. Tento zákon především řešil vymezení okruhu občanů nového státu z řad občanů bývalého Rakousko-Uherska a sousedního Německa.

Ústavní zákon č. 236/1920 Sb., *o nabyvání a pozbyvání státního občanství a práva domovského v republice Československé*, spolu s mezinárodní minoritní smlouvou prohlašoval za československé občany v zásadě všechny, kteří žili na tomto území, anebo disponovali domovským právem na dobu deseti let a déle, a také osobám, které se na tomto území narodily. Zákon rovněž umožnil nabytí státního občanství osobám s domovským právem v jiných částech bývalé monarchie pokud ony samy, či jejich předkové, měly v minulosti domovské právo na území nového státu. Jestliže se někdo tímto způsobem chtěl přihlásit o československé občanství, tak se musel přestěhovat na území státu a optovat o jeho získání. Občanství bylo možné nabyt například i nastoupením do státní služby.

Po přijetí ústavního zákona č. 236/1920 Sb., ze dne 9. dubna 1920, *o nabyvání a pozbyvání státního občanství a práva domovského v republice Československé*, s účinností od 16. července 1920, se československé státní občanství (mimo vymezení okruhu osob, které ho nabyly „*ipso facto*“, opcí či jiným způsobem v letech 1918 až 1923 v souvislosti se státoprávními změnami po rozpadu Rakousko-Uherska) nadále nabývalo a pozbývalo podle recipované rakouské a uherské právní úpravy – v českých zemích především podle ustanovení § 28 až 32 *Všeobecného zákoníku občanského* a dále podle právních předpisů o státním občanství vystěhovalců.³

V tomto ohledu se tedy v nově vzniklém státě nic neměnilo a veškeré předpisy navazovaly na zákony bývalého Rakousko-Uherska. Novinkou ale bylo, že regulace československého občanství již přestala spadat čistě do práva soukromého a spíše se začala vnímat jako záležitost oblasti práva veřejného. Nabývání státního občanství manželských dětí stále zůstávalo výhradně po otci, zatímco nemanželských výhradně po matce. Občanství vdané ženy se také stále odvozovalo od občanství muže. Cizinci mohli být naturalizováni pod podmínkou bezúhonnosti, příslibu domovského práva a nejméně desetiletého pobytu na území státu. Každý takovýto zájemce se však musel vyvázat ze státního svazku země svého původu. Občanství se nabývalo dnem doručení takzvané naturalizační listiny, poté musel občan složit státní slib věrnosti Československé republice.

Velké změny v institutu občanství začaly s nástupem nacistické okupace. Tehdy do českých zemí proniklo německé občanství, které mělo veškerou moc. Napomohla

³ EMMERT, F. *Státní občanství na území České republiky v minulosti a současnosti*. Praha: Nakladatelství Leges, 2016. s. 41.

tomu také Mnichovská dohoda. Na československé instituty byl vyvíjen velký tlak, a tak veškerá samostatná působnost státu byla zcela ovlivněna a omezena okupací Německa. Téměř všichni občané, kteří přijali v období okupace dobrovolně německé občanství, byli následně po skončení války československého občanství zbaveni a odsunuti do Německa. Byla zavedena také opatření proti Židům, která zcela odpovídala ideologii nacismu. Paradoxem však je, že československé občanství chránilo obyvatele před nástupem do německé armády.

Po osvobození v květnu 1945 platila v obnovené Československé republice, opět v plném rozsahu, předválečná právní úprava státního občanství založená příslušnými ustanoveními rakouského *Všeobecného zákoníku občanského* recipovaného v roce 1918 a československého zákona č. 236/1920 Sb., *o nabytí a pozbytí státního občanství a práva domovského v republice Československé*, doplněná několika dalšími právními předpisy a čtyřmi mezistátními smlouvami z období let 1920 až 1936.⁴

Tyto právní předpisy však podle československého práva nikdy během nacistické okupace nezakly, jelikož nikdy nezakly ani předmnichovská Československá republika a její právní řád zůstal v souladu s konstrukcí nepřerušené kontinuity státu po celou dobu platný i při obsazení státu Německem. Všechny děti narozené v průběhu let 1939 až 1945 na území státu tedy i nadále získávaly československé občanství, i když rodné listy jim mohly být vydány až po skončení okupace. Za absolutně neplatné byly prohlášeny všechny právní předpisy z oblasti trestního, rodinného a osobního práva. Zneplatněna byla rovněž veškerá vyhoštění a zbavení občanství za období protektorátu. Nelze opomenout i zákon č. 102/1947 Sb., *o nabytí a pozbytí státního občanství sňatkem*, který stanovil, že československé ženy provdané za cizince automaticky ztrácejí původní státní občanství.

Československý občanský institut se s poválečnou situací s německými občany vypořádal rázně a nekompromisně. Byl vydán ústavní dekret č. 33/1945 Sb., *o úpravě československého státního občanství osob německé a maďarské národnosti*. Ten dovolil vystěhovat německou menšinu z území Československa. Tyto osoby byly zbaveny československého občanství, s výjimkou těch, kteří bojovali proti režimu. Se ztrátou československého občanství souviselo také zabavení téměř veškerého majetku a častá diskriminace. Jedním ze zásadních problémů byl rovněž opětovný návrat lidí

⁴ EMMERT, F. *Státní občanství na území České republiky v minulosti a současnosti*. Praha: Nakladatelství Leges, 2016. s. 77.

československého původu zpět do země. Jednalo se především o obyvatel „volyňské gubernie“ ze západní Ukrajiny, kterých bylo téměř 40 000.⁵ Tehdy musela československá vláda vyjednávat se Sovětským svazem a zařídit urychlené udělení státního občanství všem zájemcům z tohoto uskupení.

Po nastolení komunistického totalitního režimu v letech 1949 až 1989 byla československá právní úprava silně poznamenána, jelikož pro tento režim byl charakteristický princip nadřazenosti stranických orgánů nad státními. Veškerá moc přešla především do rukou Komunistické strany Československa. Byla sepsána nová tak zvaná květnová ústava: ústavní zákon č. 150/1948 Sb., *Ústava Československé republiky*. Ta přinášela spoustu změn do různých institutů, a tedy i občanského. Jednou z novinek bylo plné zrovnoprávnění mužů a žen před zákony. Tímto zákonem byla zrušena závislost občanství vdaných žen na jejich mužích. Nastolení režimu však přineslo i spoustu negativních změn. Institut státního občanství byl v tomto období zcela podřízen komunistické straně a stal se příkladem nejzávažnějšího porušování lidskoprávních norem chráněných mezinárodním právem. Jednalo se především o odnímání občanství bez projevu vůle občana, které mělo za následek, že občan zůstával zcela bez jakékoli státní příslušnosti. Byl kladen velký důraz na jednotnost lidu a jedinečnost občanství. Rovněž byla vynaložena snaha dosáhnout jediného občanství na území celého státu.

V roce 1960 byla přijata a schválena nová Ústava, a to pod ústavním zákonem č. 100/1960 Sb., *Ústava Československé socialistické republiky*. Ta byla často upravována, a v letech 1969 a 1970 došlo k dalším významným změnám v oblasti státního občanství, kdy byl, v souvislosti se vznikem československé federace, tj. České socialistické republiky a Slovenské socialistické republiky, založen také zcela nový institut českého republikového občanství, kterému dokonce podle původního záměru mělo náležet postavení primárního titulu.⁶ Vývojem procházel rovněž Sovětský svaz, zejména díky přijímání mezinárodněprávních závazků týkajících se ochrany lidských práv. Ze začátku je spíše odmítal, ale postupem času a pod tlakem OSN k nim začal projevovat loajalitu. V SSSR byly zjednodušeny podmínky získání občanství a naturalizace cizinců. Děti mohly nově získávat občanství po jednom z rodičů. Pokud se dítě narodilo v zahraničí, tak automaticky získávalo občanství pouze v případě, že oba rodiče mají československé občanství. Pokud občanství bylo jen u jednoho z rodičů, bylo

⁵ VACULÍK, J. *Dějiny volyňských Čechů III (1945-1948)*. Brno: Masarykova univerzita, 2001. s. 22–46.

⁶ EMMERT, F. *Státní občanství na území České republiky v minulosti a současnosti*. Praha: Nakladatelství Leges, 2016. s. 98.

nutné do roka požádat správní orgány o uznání občanství dítěte. Sňatek mezi příslušníkem státu a cizincem již automaticky neumožňoval získat občanství po manželovi/manželce, ale dával pouze možnost zažádat si o udělení občanství za ulehčených podmínek.

2.1.3 Státní občanství v České republice po roce 1993

Po revoluci a rozpadu Sovětského svazu se začaly české země postupně vzpamatovávat. Občané si začali být mnohem více vědomi svých práv i své ústavní a mezinárodněprávní ochrany. Napomohlo tomu především přijetí *Listiny základních práv a svobod* ze začátku uvozujičím ústavním zákonem č. 23/1991 Sb., *kterým se uvozuje LISTINA ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako ústavní zákon Federálního shromáždění České a Slovenské Federativní Republiky*, a poté následně podle právního předpisu č. 2/1993 Sb., *o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky*, kdy se Listina stala součástí Ústavy České republiky. Česká a Slovenská federativní republika byla nenávratně rozdělena na dva samostatné a zcela nezávislé státy. V nově vzniklé České republice okamžitě vstoupily v platnost dva důležité zákony, a to ústavní zákon č. 1/1993 Sb., ze dne 16. prosince 1992, *Ústava České republiky*, a zákon č. 40/1993 Sb., ze dne 29. prosince 1992, *zákon o nabytí a pozbytí státního občanství České republiky*.

Nový zákon o státním občanství byl několikrát novelizován, jelikož tento institut stále procházel vývojem. Také s tím souvisela liberalizace a různé mezinárodní smlouvy. Samotný pojem státní občanství byl upraven a nově zněl takto: „*Z obecného hlediska lze státní občanství definovat jako časově trvalý, místně neomezený právní vztah fyzické osoby a státu, který je proti vůli fyzické osoby nezrušitelný, na jehož základě vznikají jeho subjektům vzájemná práva a povinnosti, spočívající zejména v právu fyzické osoby na ochranu ze strany státu na jeho území i mimo ně, v právu pobytu na jeho území a v právu účasti na jeho správě veřejných záležitostí. Povinností občana je především věrnost státu, závazek k jeho obraně, výkon určitých funkcí, ke kterým je povolán, a dodržování právních předpisů státu i mimo jeho území. Konkrétní obsah státního občanství je určen zákonodárstvím jednotlivého svrchovaného státu.*“⁷

Od roku 1993 až do roku 2013 bylo státní občanství na území České republiky regulováno zákonem č. 40/1993 Sb., *o nabytí a pozbytí státního občanství České republiky*, s účinností od 1. ledna 1993. Tento zákon vycházel z předchozích

⁷ Nález ÚS Pl. 9/94 ze dne 13. září 1994 publikovaný pod č. 207/1994 Sb.

a nezaznamenal zásadních změn. Stále platilo, že člověk nabýval státní občanství po narození nebo při nálezu na území státu. Také některým osobám bez státní příslušnosti na území státu mohlo být, za určitých podmínek, občanství uděleno. Stát stále uznával pouze jedno „jediné“ občanství a neumožňoval jich mít několik. Ani ve vztahu ke Slovensku. Pozbytí občanství již bylo možné nejen prohlášením, ale také získáním cizího občanství. Občanství se však neztrácelo v případě uzavření manželství či narození v cizím státě, jelikož pozbývání muselo být vlastní vůlí občana.

K 1. lednu 2014 vstoupil v platnost zcela nový zákon č. 186/2013 Sb., *o státním občanství České republiky a změně některých zákonů*, který platí dodnes. V historii českých zemí se jedná v pořadí o pátý zákon, který zcela uceleně a komplexně upravuje právní institut státního občanství a zakládá jeho rámcovou právní úpravu.⁸ Tento zákon je oproti předchozím velice podrobný a pokrývá téměř celou oblast právní úpravy. Každý aspekt je pečlivě popsán, vysvětlen a vymezen. Paragrafové znění je rozděleno do pěti částí a pokrývá nejen problematiku získání a pozbývání státního občanství, ale upravuje i všechna uvažovaná správní řízení, různé administrativní úkony a činnosti související se státním občanstvím. Nový zákon přináší jednu zásadní změnu, a to zcela neomezenou možnost vícenásobné státní příslušnosti.

⁸ EMMERT, F. *Státní občanství na území České republiky v minulosti a současnosti*. Praha: Nakladatelství Leges, 2016. s. 169.

3 POROVNÁNÍ OBČANSTVÍ ČR S OSTATNÍMI STÁTY

3.1 Význam českého občanství

Česká republika je malým, ale přesto významným státem ve střední Evropě a je členem Evropské unie. Za dobu svého vývoje si tento stát prošel spoustou reforem a vysloužil si svůj status mezi ostatními. V dnešní době je Česká republika prosperující a vyspělou zemí. Je zapojena do řady mezinárodních projektů, udržuje si dobré vztahy se spoustou států a jedná velmi diplomaticky a v zájmu svých občanů. Díky tomu státní občanství této země přináší širokou škálu možností a výhod, kterými nemusí disponovat ostatní státy. Například díky tomu, že je Česká republika členským státem Evropské unie, a tedy i účastníkem Schengenské dohody, se můžou čeští občané naprosto bez problému pohybovat mezi státy Evropské unie.⁹ České občanství umožňuje volně cestovat do všech zemí Evropy vyjma Ruské federace. Také dle mezinárodních stránek Passport Index mají Češi možnost svobodně cestovat téměř do všech států Severní, Jižní a Latinské Ameriky, a také části afrických států. Podle dat uvedených na těchto webových stránkách se Česká republika nachází v páté kategorii z devadesáti tří možných. V moment napsání této bakalářské práce je účinnost českého státního občanství velice dobrá. To také budí velký zájem o jeho získání, a občanské úřady mají co dělat, aby stíhaly vyřizovat žádosti o udělení. Bohužel ne vždy prahnou noví občané po tom, aby zůstali v České republice, a putují dál díky nově otevřeným možnostem. I přesto, že proces udělování se zpřísňuje a protahuje.

Občané České republiky, jakožto členského státu Evropské unie, automaticky získávají ještě jedno občanství, a to občanství Evropské unie. Toto občanství pouze doplňuje občanství členského státu, tj. nenahrazuje je. Občané Unie mají práva stanovená evropským právem.¹⁰ Mezi tato práva patří právo svobodně se pohybovat a pobývat na území členských států, právo volit a být volen ve volbách do Evropského parlamentu a v obecních volbách v členském státě, v němž mají bydliště, za stejných podmínek jako státní příslušníci tohoto státu na území třetí země, kde členský stát, jehož jsou státními příslušníky, nemá své zastoupení, právo na diplomatickou a konzulární ochranu kterýmkoli jiným členským státem, petiční právo k Evropskému parlamentu, právo

⁹ KUBEČKOVÁ, M. *Občanství EU a vybrané aspekty jeho vlivu na ČR*. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2010. s. 41.

¹⁰ ŠTURMA, P., TYMOFEYEVA A. (eds.) a kol. *Státní občanství v kontextu vývoje lidských práv*. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, 2017. s. 111.

obracet se na evropského ombudsmana a právo obracet se na orgány a poradní instituce Unie v jazyce členských zemí a obdržet odpověď ve stejném jazyce.¹¹

3.2 Porovnání našeho občanství s jinými

Abychom mohli lépe chápat výhody a nevýhody procesu udělování státního občanství u nás, musíme se nejdříve podívat na to, jak probíhá udělování státního občanství v jiných zemích. Jako příklad jsem si zvolil Ruskou federaci a Spojené království Velké Británie a Severního Irsku.

3.2.1 Proces udělování státního občanství v Ruské federaci

Ruská federace byla již za dob impéria a SSSR světovou velmocí. Otázky občanství se zde řeší již od pradávna také proto, že zde žije spousta národnostních menšin a tento stát vždy spolupracoval se svými sousedy. Dnes spousta obyvatel z okolních států usiluje o získání ruského občanství. Není to však až zas tak snadné, především pro obyvatele států, které nemají přátelské dohody s Ruskou federací.

Otázky státního občanství se v Ruské federaci řeší ve lhůtě jednoho roku od zahájení procesu. Liší se tedy od lhůty v České republice, ale vzhledem k tomu, že u nás se lhůty často nedodržují, tak je blíže skutečnosti, která u nás převládá. Také Rusko umožňuje řešit otázky občanství ve zkrácené lhůtě pro některé výjimečné případy. Nejčastějším je výjimka pro občany okolních států a států bývalého Sovětského svazu. V tomto případě se otázky udělení občanství řeší ve lhůtě tří měsíců, což je velice slušná doba.

Ruské občanství se stejně jako v České republice nejčastěji nabývá narozením. Aby dítě mohlo získat ruské občanství, musí být použito „právo krve“ či „právo půdy“. Právo krve říká, že pokud oba rodiče jsou občany Ruské federace, tak jejich dítě automaticky získává občanství tohoto státu. Pokud je jeden z rodičů cizinec, tak právo krve může být uplatněno pouze pokud se dítě narodí na území Ruska. Právo půdy říká, že pokud se dítě narodilo na území Ruské federace, tak automaticky je mu uděleno ruské občanství. Platí to i v případě, že je dítě nalezeno na území státu a jeho rodiče jsou nezvěstní.¹²

¹¹ ŠABATOVÁ A. a kol. *Občanství Evropské unie*. Brno: Nakladatelství Kancelář veřejného ochránce práv, 2017. s. 9.

¹² КУТАФИН, О. Е. *Российское гражданство*. Москва: Издательство Проспект, 2014. с. 110

Alternativním způsobem nabytí ruského občanství je si o něj požádat. Pro žádost, stejně jako i v případě České republiky, je potřeba splňovat určité předpoklady a náležitosti. Jednou z náležitostí je po získání trvalého pobytu neustále pobývat na území Ruské federace po dobu 5 let. Úplně stejné podmínky platí i v případě žádosti o České státní občanství. V případě výjimečných zásluh, vysoké kvalifikace žádané pro stát či přechání ze spoyeneckého státu, je možné udělit občanství za jeden rok pobytu. Žadatel dále musí přijmout Ústavu Ruské federace, disponovat dostatečnými finančními prostředky, které musí doložit, prokázat výši příjmu za posledních 5 let a také úspěšně splnit zkoušku z ruského jazyka. Výjimečně může udělit občanství prezident. Občanství se nenabývá v případě sňatku s příslušníkem Ruské federace. Sňatek pouze dovoluje zažádat si o přechodný pobyt na území státu. Rusko také dovoluje svým občanům mít několik občanství, nenařizuje vzdát se původního a nezakazuje zažádat si v jiném státě o udělení cizího. Nařizuje však občanství či trvalý pobyt v jiném státě nahlásit na Ministerstvu vnitra Ruské federace do 30 dnů od získání. Pokud se tak nestane, bude příslušnému občanovi udělena pokuta.

Po pečlivém průzkumu všech podstatných podkladů spojených s udělením státního občanství v Ruské federaci vyplývá, že se podmínky a proces udělování občanství moc neliší od těch, které máme v České republice. Získat ruské občanství je naopak o něco snadnější, jelikož podmínky pro získání českého občanství se neustále zpřísnují.

3.2.2 Proces udělování státního občanství ve Spojeném království Velké Británie a Severního Irska

Velká Británie stejně jako Rusko vždy byla významným státem s velkou působností a mocí. Proto i zdejší občanství mělo ve větě značný význam. Vždyť dříve tento stát ovládal velkou část světa a angličtina je mezinárodním jazykem. Z tohoto důvodu byl i zájem o občanství Velké Británie vždy velký.

Otázky státního občanství se ve Spojeném království řeší, stejně jako v České republice, ve lhůtě šesti měsíců od zahájení procesu. Navíc tento stát dovoluje mít více občanství, a pokud je člověk původem Brit, tak má nárok zažádat si o udělení občanství tohoto státu i přesto, že se narodil jinde.

Hlavním způsobem, jak lze získat britské občanství, stejně jako u všech jiných států, je narodit se na území státu či narodit se rodičům, kteří mají toto občanství. Dítě

rovněž získává občanství, pokud aspoň jeden z rodičů pracuje v zahraničí v zájmu státu. Pokud se dítě narodilo v členské zemi Evropské unie, tak má za určitých okolností zvláštní nárok na požádání o britské občanství. Všichni lidé, jejichž rodiče jsou britského původu a narodili se do roku 1983 v zahraničí, mají nárok požádat o udělení britského státního občanství vzhledem k výjimce v zákoně.¹³

Dalším častým způsobem získání občanství je naturalizace. Zažádat o občanství lze tehdy, pokud zájemce dosáhl věku 18 let, pobýval na území státu po dobu pěti let, má v plánu zůstat v zemi i nadále, ovládá na přijatelné úrovni anglický jazyk, disponuje základními poznatky o historii a kultuře Spojeného království a má čistý trestný rejstřík.¹⁴ V případě, že je žadatel partnerem občana Velké Británie, tak za stejných, ale lehce zjednodušených podmínek než v případě naturalizace, má nárok zažádat si o udělení státního občanství.

Také zde existuje možnost zažádat si o občanství pro lidi bez občanství či pro lidi, co se v minulosti britského občanství vzdali.

Po prostudování několika ověřených zdrojů jsem došel k závěru, že i v případě žádosti o udělení státního občanství Spojeného království není až zas tak velký problém ho získat. Vyspělé státy se přidrží více méně stejných kritérií a umožňují zájemcům, pokud o to opravdu stojí, občanství získat. Vždy je potřeba splnit některé základní podmínky, ale ty nejsou nijak přísné a přijdou mi v zásadě rozumné. Proces udělování je u každého státu velmi podobný a v celku spravedlivý.

¹³ British Nationality Act 1981, section 14 – 1

¹⁴ British Nationality Act 1981, section 6 – 1

4 CHARAKTERISTIKA JEDNOTLIVÝCH FOREM POBYTOVÝCH STATUSŮ CIZINCŮ V ČR

4.1 Formy pobytových statusů

V České republice existuje několik forem pobytových statusů cizinců, který se dělí na tři skupiny. Jedná se o skupinu pro *Občany Evropské unie a rodinné příslušníky občanů EU*, skupinu *Cizinců bez vízové povinnosti* a skupinu *Cizinců z třetích zemí s vízovou povinností*.

Občané Evropské unie mohou na území České republiky pobývat bez omezení. Jako občan EU si může člověk požádat o potvrzení o přechodném pobytu občana Evropské unie. Po 5 letech nepřetržitého pobytu na území má zájemce nárok požádat o povolení k trvalému pobytu. Pokud se jedná o občana Evropské unie, který je zároveň rodinným příslušníkem jiného občana EU, může o povolení k trvalému pobytu požádat již po 2 letech nepřetržitého pobytu na území státu, a to za podmínky, že je rodinným příslušníkem občana EU více než 1 rok.¹⁵

Cizinci bez vízové povinnosti můžou na území České republiky pobývat nejdéle maximálně 90 dnů během každých 180 dnů. Pokud člověk chce na území České republiky vykonávat výdělečnou činnost, musí si vyřídit příslušné vízum či povolení k pobytu. Žádné jiné výjimečné podmínky či výhody tyto cizinci nemají.

Cizinci z třetích zemí s vízovou povinností mají podmínky pobytu nejkomplicovanější. Nejprve si musí zvolit, jak dlouho plánují v České republice pobývat.

Pokud se jedná o pobyt do 90 dnů, tak si musí nechat vyhotovit krátkodobé vízum. Jsou to víza, která jsou platná pro jeden nebo několik vstupů a opravňují k pobytu na území schengenského prostoru po dobu v nich vyznačenou, přičemž doba nepřetržitého pobytu ani celková doba po sobě následujících pobytů na území schengenského prostoru nesmí přesáhnout 90 dnů během každých 180 dnů. Je nutné rozlišovat účel, na základě kterého chce žadatel na území pobývat - například účel zaměstnání, sloučení rodiny, apod. O udělení krátkodobého víza rozhoduje příslušný

¹⁵ VLČKOVÁ, A. *Zákon o pobytu cizinců na území České republiky a související předpisy (s výkladem)*. Praha: Nakladatelství Eurounion, 2003. s. 117-122.

zastupitelský úřad. Žádost je třeba podat na zastupitelském úřadu ČR v zemi svého původu, nebo v jiné zemi, pokud tam má žadatel povolen dlouhodobý či trvalý pobyt. Někteří cizinci, například občané Spojených států Amerických, mohou žádat o toto vízum na kterémkoliv zastupitelském úřadu ČR.¹⁶

V případě, že má žadatel v plánu pobývat na území České republiky déle než 90 dnů, ale méně než 1 rok, musí si zažádat o dlouhodobé vízum. Dle účelu pobytu na území ČR rozlišujeme dlouhodobá víza za účelem zaměstnání, podnikání, sloučení rodiny, studia, strpění pobytu na území a další. Žádost lze podat na zastupitelském úřadu ČR v zemi svého původu, nebo v jiné zemi, pokud tam má žadatel povolen dlouhodobý či trvalý pobyt. V tomto případě se mnohem víc přihlíží k účelu pobytu a jsou vyžadovány určité dokumenty, které musí tuto žádost odůvodnit. Například u dlouhodobého víza za účelem zaměstnání je požadováno povolení k zaměstnání nebo číslo jednacích žádostí o povolení k zaměstnání a identifikační údaje úřadu práce, kde bylo o povolení požádáno, a prostředky k pobytu. V tomto případě existují výjimky jako je Modrá karta (zvláštní povolení pro vysoce kvalifikované zaměstnance) či povolení pro sezónní zaměstnávání. U žádosti o dlouhodobé vízum za účelem studia je zase potřeba doložit potvrzení o přijetí ke studiu a prostředky k pobytu. A u žádosti o dlouhodobý pobyt za účelem společného soužití rodiny na území je potřeba doložit doklad o příbuzenském vztahu a doklad o zajištění ubytování cizince.¹⁷

Pokud má cizinec zájem trvale zůstat na území České republiky, tak si po 5 letech nepřetržitého přechodného pobytu na území státu zažádá o udělení trvalého pobytu. U této skupiny cizinců jsou podmínky nejpřísnější a vyřizují se zpravidla delší dobu. Existují však výjimky. Udělení může proběhnout bez splnění podmínky 5 let nepřetržitého přechodného pobytu na území ČR například z humanitárních důvodů, z důvodů hodných zvláštního zřetele, v některých případech po skončení řízení o mezinárodní ochraně atd. Žádost je možno podat na pracovišti Ministerstva vnitra, v některých případech na zastupitelském úřadu České republiky. Ve většině případů je vyžadováno složení zkoušky z českého jazyka, v některých případech se zkouška naopak nevyžaduje (například u osob starších 65 let).¹⁸

¹⁶ VLČKOVÁ, A. *Zákon o pobytu cizinců na území České republiky a související předpisy (s výkladem)*. Praha: Nakladatelství Eurounion, 2003. s. 48-52.

¹⁷ VLČKOVÁ, A. *Zákon o pobytu cizinců na území České republiky a související předpisy (s výkladem)*. Praha: Nakladatelství Eurounion, 2003. s. 58-64.

¹⁸ VLČKOVÁ, A. *Zákon o pobytu cizinců na území České republiky a související předpisy (s výkladem)*. Praha: Nakladatelství Eurounion, 2003. s. 92-93.

V České republice tedy máme tři hlavní formy pobytového statusu pro cizince. Jedná se o vízum (krátkodobé či dlouhodobé), povolení k dlouhodobému či přechodnému pobytu a trvalý pobyt, přičemž každá z uvedených forem vyžaduje splnění předem stanovených podmínek, které jsou co do obtížnosti získání hierarchicky uspořádané. Každý z nich lze získat o něco komplikovaněji než ten předchozí. Tím je myšleno, že pokud je pro získání krátkodobého víza potřeba doložit jen několik dokumentů a splňovat základní podmínky, tak pro udělení trvalého pobytu jsou podmínky mnohem přísnější a dokladů bude potřeba mnohem více. Také lhůta vyřizování se prodlužuje. Pokud je u víza možnost vyřízení v zrychlené formě za několik pracovních dnů, tak u trvalého pobytu je lhůta vyřízení 60 dnů, a v případě řešení přes zastupitelstvo i 180 dnů.

Také podle rozdělení na tři skupiny je zřejmé, že pro občany Evropské unie není žádný problém pobývat v České republice a dosáhnout i na české státní občanství, zatímco ostatní skupiny, především ty s vízovou povinností, mají podmínky mnohem přísnější. Krátkodobé a dlouhodobé vízum je do jisté míry přístupné téměř všem a umožňuje zájemcům navštívit náš stát pro své osobní účely. V případě žádosti o povolení k dlouhodobému pobytu, kterým se rozumí pobyt delší než 1 rok, a přechodnému pobytu, je potřeba doložit patřičný důvod pobývání na území státu a prokázat finanční zajištěnost. Podmínky získání tohoto pobytu jsou přísnější, jelikož se počítá s tím, že zájemce bude usilovat o další stupeň pobytového statusu, který dává již mnohem větší pravomoci, a to nejen v rámci České republiky, ale i Evropské unie. Získat trvalý pobyt je značně komplikované a musí být splněny veškeré podmínky. Jelikož tento typ statusu je již velmi významný, dohlíží se na jeho udělování obzvlášť pečlivě. Zhruba pro polovinu žadatelů je tento status dostačující a o české občanství již neusilují.

5 SROVNÁNÍ PRÁVNÍHO POSTAVENÍ CIZINCŮ S OBČANY ČR

5.1 Práva a povinnosti českého občana

Každý demokratický stát má ve svém základu zabudovaná občanská práva a povinnosti. Jedná se o základní práva a svobody, která přísluší občanům daného státu, v našem případě České republiky. Občanská práva se dále rozdělují na základní lidská práva a základní politická práva. Lidská práva, jako je například právo na život a bezpečí, nedotknutelnost osoby, soukromí a lidské důstojnosti, majetková práva nebo svoboda náboženského vyznání, pobytu a pohybu, jsou mezinárodně uznávaná a platí ve všech demokratických státech. Politická práva, jako je svoboda projevu, shromažďování a sdružování, právo na informace a právo petiční, platí pouze na území státu a pouze pro občany daného státu. Občanská práva zaručují občanům určité svobody, a tím omezují politickou moc, aby nemohla být zneužívána k zásahům do života občanů. V České republice je zaručuje Listina základních práv a svobod, která je nedílnou součástí ústavního pořádku. Tato práva mohou být omezena pouze zákonem, a to v mezích, které Listina stanovuje.¹⁹

V České republice jsou občanská práva přiznána všem státním příslušníkům. Kromě státního občanství má každý občan České republiky též občanství obce svého trvalého pobytu (zákon vytváří protiústavní výjimku u obyvatel vojenských újezdů, kteří obecní občanství nemají) a občanství kraje, k němuž tato obec patří. Občanství v hlavním městě Praze je zároveň krajským i obecním občanstvím. V Praze a v těch statutárních městech, která mají samosprávné městské části nebo obvody, existuje navíc ještě občanství ve vztahu k městské části nebo obvodu.

Mezi základní práva, která přísluší občanům státu, ale ne cizincům v něm žijícím, je například volební právo, které je jedním ze základních politických práv. Dalšími právy, kterými disponují pouze občané, jsou právo zakládat politické strany a být jejich členem, právo projevu nebo právo postavit se na odpor, pokud by byl ohrožen demokratický řád. Pouze občanům se také přiznává právo na ochranu menšin a dále některá práva hospodářská a sociální: právo na podporu v nezaměstnanosti, ve stáří a při nezpůsobilosti

¹⁹ PAVLÍČEK, V. *Ústavní právo a státověda - II. díl*. Praha: Nakladatelství Leges, 2015. s. 516-520

pracovat a právo na bezplatnou lékařskou péči a vzdělání. Tato práva však přesněji vymezují teprve zákony.

Občan České republiky však nemá jen práva, ale také povinnosti. Mezi hlavní povinnosti občana patří především věrnost státu, závazek k jeho obraně, výkon určitých funkcí a dodržování právních předpisů státu i mimo jeho území. Cizinci část těchto povinností nemají. Například věrnost státu a závazek k jeho obraně pro ně neplatí. Práva a povinnosti pro cizince vyplývají z cizineckého práva.

5.2 Práva a povinnosti cizinců v České republice

Cizinec, který pobývá v České republice krátkodobě, má rovné postavení jako ostatní cizinci, pouze většinou nemá nárok na jakékoli sociální zabezpečení, má omezené možnosti v žádosti o povolení k pobytu na území České republiky. Cizinec s krátkodobým vízem může být zaměstnán pouze pokud splňuje zákonné podmínky, rovněž může každý legálně pobývajícím cizincem uzavřít v ČR manželství. Na našem území ani v ostatních státech schengenského prostoru nesmí pracovat dle čl. 4 odst. 3 Nařízení rady (ES) 539/2001 bezvízový cizinec. Pokud by provozoval na tomto území výdělečnou činnost, byl by to důvod pro vyloučení z bezvízového styku. Krátkodobý pobyt cizinců třetích zemí v schengenském prostoru se obecně řídí pravidly stanovenými v již zmiňovaném Schengenském hraničním kodexu, přičemž každá z členských zemí má vlastní právní normy doplňující a upravující tento kodex pro vstup cizinců na vlastní území. Tento status tedy nepřináší žádné zvláštní výhody a oproti občanovi má nejméně pravomocí.²⁰

U povolení k dlouhodobému pobytu je situace komplikovanější, jelikož se zde zohledňuje, za jakým účelem bylo povolení vydáno. Obecně oproti vízu má povolení k dlouhodobému pobytu následující výhody, kterými zvyšuje právní postavení svého držitele: o jeho vydání se rozhoduje ve správním řízení a žadatel má tedy všechna práva účastníka správního řízení, vydává se v zásadě na dobu 2 let (u zaměstnání jen na dobu platnosti povolení k zaměstnání, tedy na maximálně 1 rok) a lze změnit účel pobytu. Jinak se ovšem na povolení k dlouhodobému pobytu vztahují téměř všechna ustanovení o vízech. Určité skupiny, zejména jde o cizince zvýhodněné evropskými právy, mají právo žádat ihned o povolení k dlouhodobému pobytu, a nemusí tedy žádat nejprve o vízum (o dlouhodobé vízum ovšem mohou žádat i tak). V současnosti jde o cizince žádající o povolení za účelem společného soužití rodiny, za účelem studia, za účelem

²⁰ ČIŽINSKÝ, P. a kol. *Cizinecké právo*. Praha: Nakladatelství Linde, 2012. s. 58.

ochrany, za účelem vědeckého výzkumu nebo jako rodinní příslušníci takového vědce, a rezidenty jiného členského státu EU. Tato skupina cizinců má tedy možnost pobývat v České republice delší dobu a mají již pravomoci přiblížené těm, které poskytuje trvalý pobyt. Nicméně jsou velmi závislí na účelu dlouhodobého pobytu.²¹

Osoby s trvalým pobytem mají nejvíce práv s tím, že jsou cizinci a nedosahují na status občana. Mají plný přístup k veřejnému zdravotnímu pojištění, právo na dávky sociální podpory a mají nárok na zaměstnání a na podnikání. Fungují ve státě v podstatě jako občané, akorát nemají nárok na politická práva zahrnutá do občanských práv obyvatel. Nemohou volit, zakládat politické strany a být zaměstnání ve státních funkcích jako je například příslušník bezpečnostního sboru. Tato skupina obyvatel má povinnost se pravidelně hlásit na cizinecké policii a každých 10 let si obnovovat trvalý pobyt. Trvalý pobyt jim umožňuje volný pohyb v schengenském prostoru.

²¹ ČIŽINSKÝ, P. a kol. *Cizinecké právo*. Praha: Nakladatelství Linde, 2012. s. 90.

6 PROCES UDĚLOVÁNÍ STÁTNÍHO OBČANSTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY

6.1 Podmínky pro udělení českého státního občanství

6.1.1 Splněné náležitosti pro udělení

Podmínky pro udělení českého státního občanství upravuje zákon č. 186/2013 Sb., *o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů (zákon o státním občanství České republiky)*. Tento zákon stanovuje, jak nabýt a pozbýt české občanství a jaké podmínky je pro to třeba splnit. O podmínkách udělení českého státního občanství se píše především v paragrafech § 13 a § 14 tohoto zákona.²²

Státní občané cizího státu s trvalým pobytem na území České republiky mají možnost nabýt státní občanství České republiky udělením. K tomu, aby jim bylo občanství uděleno, musí splňovat celou řadu podmínek a doložit širokou škálu různých dokumentů, které potvrzují jejich nárok na žádost o české občanství.

O udělení českého státního občanství mohou tedy žádat státní občané cizího státu nebo osoby bez státního občanství s trvalým pobytem na území České republiky. Státní občanství České republiky může (nikoli musí) udělit Ministerstvo vnitra na žádost pouze osobě (cizinci nebo osobě bez státního občanství), která splňuje současně veškeré předpoklady vypsane níže.

První podmínkou je integrace žadatele. Tedy cizinec musí být zcela integrován do společnosti České republiky, zejména z hlediska rodinného, pracovního a společenského. Pokud žadatel nevykazuje žádné známky integrace do kultury a tradic České republiky a jejich občanů, tak mu státní občanství nemůže být uděleno.²³

Druhou podmínkou je osobnost žadatele. Cizinec nesmí ohrožovat bezpečnost státu, jeho svrchovanost a územní celistvost, demokratické základy, životy, zdraví nebo majetkové hodnoty.

Třetí podmínkou je trvalý pobyt. Žadatel musí mít na území České republiky povolený trvalý pobyt. Pokud cizinec není občanem Evropské unie, tak délka trvalého

²² BREZANIOVÁ, M. *Zákony V/2021: úplná znění zákonů pro státní správu, veřejnou správu a školství*. Praha: Nakladatelství PORADCE s.r.o., 2021. s. 231.

²³ KANDALEC, P. *Naturalizace v České republice*. Praha: Nakladatelství Wolters Kluwer, 2018. s. 169.

pobytu na území státu musí být nepřetržitě 5 let. Pokud je občanem členského státu, pak stačí pouze 3 roky nepřetržitého pobytu na území. Jiný případ nastává, pokud má trvalý pobyt kratší dobu, ale v České republice se zdržuje nepřetržitě 10 let. Pak tuto podmínku splňuje také. Pro tuto podmínku však platí výjimky, mezi které patří například to, že žadatel již má povolený trvalý pobyt a zároveň on či jeho rodina jsou českými občany, že je mladší 18 let, nemá žádné občanství nebo má povolen trvalý pobyt na území České republiky z důvodů humanitárních a jiných důvodů hodných zvláštního zřetele.

Čtvrtou podmínkou je prokázání skutečného pobytu na území státu. Žadatel musí prokázat, že se skutečně zdržuje na území České republiky alespoň v rozsahu jedné poloviny doby pobytu. Dokládá se to pomocí konkrétních dokumentů z pracoviště, školy apod. Do této doby se započítávají například období nepřítomnosti, která nepřesáhla 2 po sobě jdoucím měsíce. Období nepřítomnosti, která nepřesáhla 6 po sobě jdoucím měsíců ze závažného důvodu, zejména těhotenství a narození dítěte, vážné onemocnění, studium, odborné školení a pracovní cesta. Tuto podmínku lze prominout, pokud má žadatel na území České republiky trvalý pobyt a zároveň jeho manžel nebo partner, s kterým žije ve společné domácnosti, je státním občanem České republiky nebo je ke dni podání žádosti mladší 18 let.

Pátou podmínkou je trestní bezúhonnost. Musí ji prokázat každý cizinec, který je starší 15 let. Žadatel, který se zdržuje v České republice dobu delší než 10 let, musí prokázat, že nebyl pravomocně odsouzen v ČR pro nedbalostní trestní čin k nepodmíněnému trestu odnětí svobody nebo pro úmyslný trestný čin. Cizinec, který se zdržuje v České republice dobu kratší než 10 let, musí prokázat, že nebyl pravomocně odsouzen v ČR pro nedbalostní trestný čin k nepodmíněnému trestu odnětí svobody nebo pro úmyslný trestný čin a zároveň ve státě, jehož je státním občanem, pokud nejde o žadatele, kterému byla v České republice udělena mezinárodní ochrana formou azylu nebo doplňkové ochrany, musí prokázat to samé. K tomu ještě musí přiložit potvrzení, že ve státech, ve kterých v posledních 10 letech přede dnem podání žádosti pobýval nepřetržitě více než 6 měsíců po dosažení věku 15 let, byl také trestně bezúhonný. Tuto podmínku nelze prominout.²⁴

Šestou podmínkou je znalost českého jazyka. Žadatel musí prokázat znalost českého jazyka zkouškou. Zkouška z českého jazyka se provádí u Ústavu jazykové

²⁴ VALÁŠEK, M. a V. KUČERA. *Státní občanství*. Praha: Nakladatelství Linde, 2006. s. 59-60.

a odborné přípravy Univerzity Karlovy. Za rovnocenné zkoušky se považují maturitní zkouška z českého jazyka, státní jazyková zkouška z českého jazyka vykonaná na jazykové škole s právem státní jazykové zkoušky, státní závěrečná zkouška, státní rigorózní zkouška či státní doktorská zkouška vykonaná na vysoké škole v rámci studijního programu uskutečňovaného v českém jazyce či zkouška z českého jazyka jako cizího jazyka pro úroveň B1 nebo vyšší, certifikovaná Asociací jazykových zkušebních institucí v Evropě (ALTE) a uskutečňovaná plnoprávným členem této asociace. Znalost českého jazyka žadatel prokazovat nemusí, pokud studoval alespoň 3 roky základní, střední nebo vysokou školu, na které byl vyučovacím jazykem jazyk český, je ke dni podání žádosti mladší 15 nebo starší 65 let anebo má tělesné nebo mentální postižení, které mu znemožňuje osvojit si znalost českého jazyka.

Sedmou podmínkou je znalost českých reálií. Žadatel musí prokázat znalost ústavního systému České republiky a základní orientaci v kulturně-spoločenských, zeměpisných a historických reáliích České republiky. Zkouška z českých reálií se provádí u Ústavu jazykové a odborné přípravy Univerzity Karlovy spolu se zkouškou z českého jazyka. Znalost českých reálií žadatel prokazovat nemusí, pokud studoval alespoň 3 roky základní, střední nebo vysokou školu, na které byl vyučovacím jazykem jazyk český nebo je ke dni podání žádosti mladší 15 nebo starší 65 let anebo má tělesné nebo mentální postižení, které mu znemožňuje osvojit si znalost českého jazyka. Tedy tato část může být prominutá za stejných podmínek jako předchozí.

Osmou podmínkou je dodržení a plnění všech povinností vyplývajících z právních předpisů. Žadatel musí prokázat, že v posledních 3 letech neporušil závažným způsobem povinnosti vyplývající z právních předpisů, které upravují vstup a pobyt cizinců na území České republiky, veřejné zdravotní pojištění, sociální zabezpečení, důchodové pojištění, zaměstnanost, daně, cla, odvody a poplatky, vyživovací povinnost vůči dítěti, které má trvalý pobyt na území České republiky a veřejnoprávní povinnosti k obci, ve které je žadatel přihlášen k pobytu, jde-li o povinnosti uložené obcí v samostatné působnosti. Tuto podmínku lze odpustit, pokud cizinec odstranil způsobený škodlivý následek nebo učinil účinná opatření k jeho odstranění, přesto že takový vznikl.

Devátou podmínkou je prokázání výše a zdroje příjmů. Tuto podmínku musí splnit každý žadatel starší 18 let. Cizinec ji prokazuje za období posledních 3 let předcházejících dni podání žádosti. Musí potvrdit, že z těchto příjmů odvádí daň (pokud tuto povinnost neplní jiná osoba). A také doložit splnění oznamovací povinnosti při

přeshraničním převozu a bezhotovostní převod finančních prostředků z ciziny. Tuto podmínku prominout nelze a klade se na ni velký důraz.

Desátou a poslední *podmínkou* je nezatěžování systému státní sociální podpory a systému hmotné pomoci v nouzi. Žadatel prokazuje, že v posledních 3 letech předcházejících dni žádosti nezatěžoval systém státní sociální podpory nebo systém pomoci v hmotné nouzi výrazně a bez vážných důvodů. Výrazným zatěžováním systému státní sociální podpory nebo systému pomoci v hmotné nouzi se rozumí, že cizinec je převážně závislý na dávkách poskytovaných ze systému státní sociální podpory nebo systému pomoci v hmotné nouzi, pokud se nejedná o osobu, která je vyloučena z výkonu výdělečné činnosti z důvodu svého zdravotního stavu, nebo protože se připravuje na budoucí povolání, nebo protože čerpá mateřskou či rodičovskou dovolenou nebo protože soustavně pečuje o jinou osobu, která je na takovou péči odkázána. Tuto podmínku je možné prominout pouze z důvodů hodných zvláštního zřetele, například žadatel nemá žádnou státní příslušnost nebo mu byla udělena mezinárodní ochrana na území České republiky formou azylu nebo doplňkové ochrany.

Toto jsou veškeré podmínky, které musí být splněny, pokud se chce žadatel ucházet o české občanství. Není jich málo a v něčem jsou sice vcelku přísné, ale na druhou stranu se jedná o podmínky spravedlivé a rozumné. V minulosti se Česká republika setkala s přistěhovalci, kterým šlo jen o získání dokumentu, proto dnes Ministerstvo vnitra na udělování státního občanství pohlíží zvlášť pečlivě.

6.1.2 Potřebné dokumenty pro udělení

Pokud má cizinec zájem o české státní občanství, musí osobně podat žádost o udělení státního občanství České republiky. Ta se podává u krajského úřadu (v Praze u úřadu městské části Praha 1 až 22) příslušného podle místa trvalého pobytu žadatele. Úřad příslušný k podání žádosti vyplní se zájemcem dotazník i žádost o udělení státního občanství se svým stanoviskem, stanoviskem obecního úřadu z místa bydliště žadatele a společně s dalšími doklady vše zašle Ministerstvu vnitra, které o žádosti rozhodne. Ve výjimečných případech si Ministerstvo vnitra může žadatele předvolat k ústnímu jednání.

Z žádosti o udělení českého státního občanství musí být patrné, kdo ji podává, které věci se týká, co sleduje a kterému orgánu je určena. Dále by měla být podepsána a datována a také je vhodné ji i stručně odůvodnit. Z žádosti musí být dále patrné, zda

a z jakých důvodů žadatel žádá o prominutí splnění podmínek pro udělení státního občanství České republiky. Aby mohla být žádost zpracována Ministerstvem vnitra, je rovněž zapotřebí připojit k žádosti řadu důležitých dokladů potvrzujících splnění všech podmínek.

Prvním dokladem je žadatelův rodný list. Musí se jednat o originál, či ověřenou kopii a rovněž musí být tato listina předložena v českém překladu. Takový překlad musí být proveden ověřeným překladatelem majícím povolení k překladu právních dokumentů

Druhým dokladem je oddací list nebo doklad o vzniku registrovaného partnerství, pokud žadatel uzavřel manželství nebo vstoupil do partnerství. S tím jsou spojené i doklady o rozvodu manželství nebo rozhodnutí o zrušení partnerství, pokud bylo manželství rozvedeno nebo partnerství zrušeno. A popřípadě úmrtní list zemřelého manžela nebo partnera.

Třetím dokladem je výpis z evidence trestů nebo rovnocenný doklad vydaný příslušným soudem nebo správním orgánem cizího státu nebo jiný doklad prokazující bezúhonnost žadatele, nebo čestné prohlášení o bezúhonnosti, jde-li o cizí stát, kde žadatel v posledních 10 letech po delší dobu pobýval, ale přitom cizí stát výpis z evidence trestů nebo rovnocenný doklad nevydává či jej odmítá žadateli vydat. Tyto doklady nesmí být starší než 6 měsíců.

Čtvrtým dokladem je životopis zpracovaný volnou formou v českém jazyce, ve kterém žadatel uvede zejména údaje o pobytu na území České republiky včetně délky zahraničních pobytů během této doby, pracovní nebo jiné výdělečné činnosti a studiu v České republice a rodinném a společenském životě. Rozsah životopisu není definován, ale předpokládá se, že bude zhruba na jednu stránku listu A4. Důležitou podmínkou je, aby životopis byl ručně napsaný samotným žadatelem, pokud mu to zdravotní stav a jiné okolnosti umožňují.

Pátým dokladem je doklad o absolvování zkoušky znalosti z českého jazyka, základní znalosti ústavního systému České republiky a základní orientace v kulturně-společenských, zeměpisných a historických reáliích České republiky pro účely udělování státního občanství nebo doklady, které prokáží, že v minulosti absolvoval alespoň po dobu 3 školních let základní, střední nebo vysokou školu, na kterých byl vyučovacím jazykem český jazyk, nebo že jde o žadatele s tělesným nebo mentálním postižením, které mu znemožňuje osvojit si znalost českého jazyka nebo znalost ústavního systému České

republiky a základní orientaci v kulturně-společenských, zeměpisných a historických realitách České republiky, nejedná-li se o žadatele mladšího 15 nebo staršího 65 let.²⁵ Žadatel, který studuje nebo v minulosti na území České republiky studoval, k žádosti dále připojí potvrzení o studiu a poslední školní vysvědčení nebo jiné doklady prokazující studium.

Šestým dokladem jsou veškeré doklady, které prokazují pobyt žadatele na území České republiky a jeho pobyty v zahraničí. Můžou být použity doklady z jiných kategorií, které by mohly potvrdit pobyt žadatele na území České republiky. Například potvrzení o studiu a vysvědčení z prezenční formy studia nebo výplatní pásky ze zaměstnání. Tyto doklady musí prokazovat, kde zájemce o české státní občanství bydlel a co dělal na území státu, a to po dobu posledních 5 až 10 let.

Sedmým dokladem je potvrzení, které není starší než 30 dnů, že žadatel nemá v evidenci daní u orgánů Finanční správy České republiky ani orgánů Celní správy České republiky evidován nedoplatek s výjimkou nedoplatku, u kterého je povoleno posečkání jeho úhrady nebo rozložení jeho úhrady na splátky.

Osmým dokladem jsou dokumenty prokazující zdroje žadatelových finančních prostředků sloužících k zajištění jeho životních potřeb v České republice, zejména potvrzení o tom, že je příjemcem starobního, invalidního nebo jiného důchodu, doklady, které prokazují příjmy manžela nebo partnera, pokud je na jeho příjmy žadatel odkázán, a doklady, že disponuje příjmy ze zahraničí. Pokud žadatel v České republice vykonává nebo vykonával závislou práci, k žádosti dále připojí potvrzení o svém zaměstnání včetně informace o výši příjmů a pracovní smlouvy nebo potvrzení o zaměstnání, případně další podklady prokazující pracovní aktivity žadatele, kterým se v České republice v minulosti věnoval.

Devátým dokladem je potvrzení, že žadatel nemá nedoplatky u ČSSZ a zdravotní pojišťovny. Do doby nabytí účinnosti právní úpravy zřízení jednoho inkasního místa žadatel o udělení státního občanství České republiky připojí k žádosti rovněž potvrzení, že nemá nedoplatek na pojistném na sociální zabezpečení evidovaný u příslušného orgánu sociálního zabezpečení a nedoplatek na pojistném na veřejné zdravotní pojištění evidovaný u příslušné zdravotní pojišťovny. Tyto potvrzení nesmí starší než 30 dnů.

²⁵ KÖRBL, H. *Zákon o státním občanství*. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2019. s. 147.

Všechny doklady vystavené orgány cizího státu musí být opatřeny vyšším ověřením (superlegalizační doložkou nebo tzv. Apostillou), nestanoví-li mezinárodní smlouva jinak, a úředně přeloženy do českého jazyka, jsou-li vystaveny v cizím jazyce (u dokladů vydaných orgány Slovenské republiky se překlad do českého jazyka nevyžaduje). Ministerstvo vnitra si může od žadatele vyžádat další doklady týkající se například jeho pracovní a podnikatelské činnosti (pracovní smlouvy, výpisy z obchodního rejstříku, živnostenské listy, daňová přiznání aj.), veřejného zdravotního pojištění a plnění povinností na úseku daní, odvodů, poplatků a sociálního zabezpečení.

Manželé cizinci mohou podat společnou žádost o udělení českého státního občanství. Pokud se jedná o rodiče či popřípadě jednoho z nich, tak mají možnost zahrnout do své žádosti o udělení českého státního občanství i dítě mladší 18 let. Dítěti mladšímu 18 let lze udělit české státní občanství samostatně (lze pro něj podat samostatnou žádost) na základě žádosti zákonného zástupce. Postup je stejný jako u žádosti rodičů, ve které je již dítě zahrnuto. Pokud je do žádosti zahrnuto dítě starší 15 let, resp. je podána samostatná žádost pro dítě starší 15 let, musí být k takové žádosti doložen souhlas dítěte. Pokud žádost o udělení státního občanství České republiky podává jen jeden z rodičů dítěte, může být do žádosti dítě zahrnuto pouze se souhlasem druhého rodiče, k čemuž je vyžadován s jeho úředně ověřený podpis. Úředně ověřený podpis se nevyžaduje, jestliže druhý rodič vyjádří svůj souhlas a žádost podepíše před správním orgánem, u něhož je žádost podána. Souhlas druhého rodiče se nevyžaduje v případě, pokud byl dotyčný rodičovské odpovědnosti zbaven, výkon jeho rodičovské odpovědnosti byl v této oblasti omezen nebo pozastaven, není-li jeho pobyt, pokud žije mimo území České republiky, znám nebo zemřel.²⁶

Toto jsou veškeré doklady, které je potřeba doložit pro zahájení procesu udělování státního občanství České republiky. Tyto dokumenty nijak nezaručují, že bude žádost uznána, ale pouze umožní jejich podání na Ministerstvo vnitra. Dále se už jen čeká na jejich zpracování a rozhodnutí Ministerstva vnitra.

6.2 Průběh udělování českého státního občanství

Žádost o udělení státního občanství České republiky se podává na krajském úřadě. Pro začátek je potřeba objednat se na oddělení státního občanství a matrik. Při objednání většinou pracovnice žadateli vysvětlí, co vše je zapotřebí přinést s sebou na sjednanou

²⁶ KÖRBL, H. *Zákon o státním občanství*. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2019. s. 146.

schůzku. Na společném setkání pak společně s pracovníci vyplňuje Dotazník k žádosti o udělení státního občanství České republiky. Dále se prověřují všechny dokumenty, a pokud některé chybí, musí být žadatelem dodány v co nejkratší možné době. Po ukončení kontroly je nutné uhradit stanovený poplatek. Za přijetí žádosti o udělení státního občanství České republiky se úřadu příslušnému k přijetí žádosti hradí správní poplatek ve výši 2 000 Kč v případě dospělého žadatele, v případě nezletilého žadatele a žadatele, který je azylantem, se hradí správní poplatek ve výši 500 Kč. Úřad může z důvodů hodných zvláštního zřetele poplatek snížit až na částku 500 Kč, v případě nezletilého dítěte a azylanta až na 100 Kč. V případě, že žádosti o udělení státního občanství není po provedeném správním řízení vyhověno, správní poplatek za přijetí žádosti se nevrací.

Poté, co je vyplněn dotazník, ověřeny veškeré doklady a zaplacen poplatek, musí žadatel vyčkat na rozhodnutí Ministerstva vnitra. Úřad příslušný k podání žádosti zašle žádost o udělení státního občanství České republiky do 30 dnů Ministerstvu vnitra, které o ní následně rozhodne ve lhůtě 180 dnů ode dne, kdy je mu žádost doručena.²⁷ Ministerstvo vnitra však často lhůtu 180 dnů nedodrží, a tak mohou žadatelé čekat i několik let. Většinou se tento incident odůvodňuje tím, že chybí některý z dokumentů. Ohledně dokumentů se však žadateli dlouhou dobu nikdo neozývá, pokud si sám nezašle doporučený dopis s požadavkem o sdělení průběhu procesu.

V článku z roku 2016 je tento problém podrobněji popsán. „Podle zákona o státním občanství ministerstvo rozhodne o žádosti o udělení státního občanství České republiky do 180 dnů ode dne, kdy mu byla žádost doručena. Není však tajemstvím, že tuto lhůtu ministerstvo není schopné dodržet patrně s ohledem na značný počet žádostí. Žadatelé – cizinci jsou již bohužel na nedodržování lhůt zvyklí z pobytových řízení. Považuji však za problematické, resp. případně v rozporu se zákonem, vydávání usnesení ze strany ministerstva, kterými až po uplynutí lhůty pro rozhodnutí o žádosti řízení přerušuje, a po žadatelích v těchto usneseních požaduje doložení dalších podkladů, vyjádření se k požadovaným skutečnostem atd. Podle ust. § 64 odst. 1 písm. a) správního řádu správní orgán může řízení usnesením přerušit současně s výzvou k odstranění nedostatků žádosti. Nemá-li podle správního řádu žádost předepsané náležitosti nebo trpí-li jinými vadami, pomůže správní orgán žadateli nedostatky odstranit na místě nebo jej vyzve k jejich odstranění. Poskytne mu k tomu přiměřenou lhůtu a poučí jej

²⁷ KÖRBL, H. *Zákon o státním občanství*. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2019. s. 163.

o následcích neodstranění nedostatků v této lhůtě; současně může řízení přerušit. Přestože ve správním řádu není přímo vyjádřena zásada, že při vydávání rozhodnutí je rozhodující stav v době jeho vydání, tato zásada je jeho součástí. Problémem tedy není snaha ministerstva odstranit nedostatky – vady žádosti. To je zcela v pořádku a v zájmu samotného žadatele. Problémem je ono současné přerušování řízení usneseními podle ust. § 64 odst. 1 písm. a) správní řádu za situace, kdy již lhůta pro vydání rozhodnutí o žádosti dávno uplynula. Ministerstvo tak dva úkony (výzvu k odstranění vad a usnesení o přerušení) spojuje do jednoho. Taková praxe má nicméně významné následky pro žadatele i ministerstvo samotné. Usnesení o přerušení řízení je při nabývání státního občanství udělením, tzn. na základě žádosti, v současné praxi ministerstva obvykle prvním úkonem, který činí ministerstvo ve směru k žadateli – účastníkovi řízení. Velmi často navíc se značným časovým odstupem (a v zásadě po uplynutí lhůty pro vydání rozhodnutí). Až na základě tohoto usnesení se tak žadatel poprvé dozví, jak ministerstvo v jeho případě posoudilo (ne)splnění podmínek, zda je jeho žádost (bez)vadná, v čem případně spatřuje ministerstvo vady žádosti, v lepším případě i proč, jaké podklady má žadatel dále doložit atd. Od toho se následně odvíjí i možnosti žadatele, jak může adekvátně reagovat.“²⁸

Právě díky tomuto jednání Ministerstva vnitra se pak celý proces mnohonásobně prodlužuje. Vznikají nové náklady spojené s řízením a dochází k neefektivitě výkonu veřejné správy. To vše za situace, kdy se ministerstvo dlouhodobě potýká s velkým náporům žádostí o udělení občanství. Přitom řada věcí by šla vyřešit mnohem snadněji, kdyby pracovníci krajských úřadů oddělení státního občanství a matrik byli lépe proškoleni a dostali přesný výpis všech dokladů, které musí cizinec doložit. Rovněž by bylo vhodné, kdyby Ministerstvo vnitra místo usnesení o přerušení řízení vyzvalo podle správního řádu žadatele k odstranění vad. A to mnohem dříve než po skončení lhůty 180 dnů. Nebylo by vůbec špatné, kdyby se provedlo setkání zástupců ministerstva a osob, které se věnují poradenství ve věcech občanství. Celou věc by bylo třeba projednat a případně prodloužit celkovou lhůtu vyřízení, pokud Ministerstvo vnitra opravdu nestíhá vyřízení všech žádostí, a nebo začít více dohlížet na dodržování lhůt a případné vady řešit v průběhu celého procesu.

V případě kladného vyřízení žádosti je žadateli vydána "Listina o udělení státního občanství České republiky". Ohledně vyřízení žádostí je žadatel informován pracovníci krajského úřadu. Tímto je vyzván k převzetí uvedené listiny a ke složení státoobčanského

²⁸ KAŠTYL, M. *Potíže s lhůtami při vyřizování žádostí o udělení českého občanství.*

slibu. Státní občanství České republiky se nabývá dnem složení tohoto slibu (z důvodu hodných zvláštního zřetele může být složení tohoto slibu prominuto - v takovém případě se české státní občanství nabývá dnem, kdy rozhodnutí o prominutí státoobčanského slibu nabylo právní moci). Při složení státoobčanského slibu je žadateli předána "Listina o udělení státního občanství České republiky". Děti mladší 15 let státoobčanský slib neskládají. Dítě nabývá státní občanství České republiky udělením dnem, kdy jeho zákonný zástupce převezme Listinu o udělení státního občanství České republiky pro dítě. Státoobčanský slib se skládá veřejně a slavnostním způsobem před ředitelem krajského úřadu (v hlavním městě Praze před tajemníkem úřadu městské části Praha 1 až 22), nebo před jím pověřenou osobou. Státoobčanský slib lze v případě důvodů hodných zvláštního zřetele složit i v cizině před vedoucím zastupitelského úřadu nebo konzulárního úřadu České republiky, s výjimkou konzulárního úřadu vedeného honorárním konzulárním úředníkem nebo před jím pověřenou osobou. Žadatel může složit státoobčanský slib nejpozději do 12 měsíců ode dne, kdy mu byla výzva ke složení státoobčanského slibu doručena. Pokud státoobčanský slib v této lhůtě nesloží, ministerstvo usnesením řízení zastaví a rozhodnutí o udělení státního občanství České republiky zruší.

Po obdržení Listiny o udělení státního občanství České republiky a složení státoobčanského slibu čeká na nového občana České republiky ještě několik úkolů. Nejprve se musí nahlásit na evidenci obyvatel v oblasti, kde bydlí, a také k trvalému pobytu. Poté si musí nechat zpracovat český rodný list, který vyhotovují na Zvláštní matrice v Brně, a také požádat o vystavení prozatímního občanského průkazu do doby, než mu bude vystaven klasický občanský průkaz, který se vyřizuje mnohem déle, a to zejména kvůli tomu, že se čeká na vyhotovení českého rodného listu. Po vyřízení všech těchto náležitostí je ještě potřeba nahlásit se na všech podstatných úřadech a institucích ke změně občanství. Poté může cizinec začít fungovat jako právoplatný český občan.

7 DVOJÍ OBČANSTVÍ

Aktuální zákon č. 186/2013 Sb., *o státním občanství České republiky*, umožňuje nabýt dvojí občanství, tedy nabýt české státní občanství a zároveň být občanem jiného státu. Od 1. ledna 2014 již nedochází k pozbytí občanství České republiky ze zákona okamžikem nabytí občanství jiného státu, ledaže to vyžaduje příslušná mezinárodní smlouva, respektive právo dané země, vyžaduje-li se jiného, tedy i českého, občanství vzdát. Také Česká republika nezakazuje po získání českého státního občanství ponechat si svoje původní občanství.

Hlavními příčinami vzniku dvojího či vícenásobného občanství fyzických osob jsou: za první odlišné právní úpravy regulující nabývání a pozbývání občanství jednotlivých států (zejména při narození a nabytí nového občanství), za druhé pohyb obyvatel mezi státy (trvalá emigrace) a za třetí uzavírání smíšených manželství (mezi příslušníky různých států). Uvedené skutečnosti vytvářejí materiální předpoklady pro změnu státního občanství fyzické osoby během života a mnohdy vedou také ke kolizím právních úprav.²⁹

Podle vnitrostátních právních předpisů i norem mezinárodního práva si každý stát sám určuje, kdo jsou jeho státní občané. Vázan je pouze kogentními normami mezinárodního práva. Nad jejich rámec může státoobčanské normy jiných států regulovat nanejvýš mezistátními smlouvami. Nejčastěji se jedná o zamezení vzniku dvojího občanství. Někaké další prostředky regulace stát v zásadě nemá. Přitom se často stává, že již po narození má dítě nárok na několik občanství a stává se tak „*bipolitou*“. Stejně se musí státy umět vypořádat s přesídlenci, kteří za svůj život můžou získat několik státních občanství.

Většina států obvykle vnímala dvojí občanství jako negativní jev. Řada států si chtěla udržet kontrolu nad svými občany a nechtěla se dostávat do mezinárodních konfliktů zejména v případě branné povinnosti či jiných povinností občana vůči státu. Sovětský svaz a státy vzniklé po jeho rozpadu stejně jako Spojené státy americké na tuto skutečnost pohlíželi nepříznivě. Naopak Velká Británie, její kolonie a latinskoamerické země nahlíží na tuto skutečnost s větší tolerancí.

²⁹ EMMERT, F. *Dvojí občanství v českém právu*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014. s. 13

Evropská úmluva, *o státním občanství*, z roku 1997, přijatá Evropskou radou, pomohla situaci změnit a docílit toho, aby se na dvojí občanství pohlíželo s větší dávkou tolerance. Tato úmluva navrhla nový přístup k právům jednotlivců s dvojitým občanstvím a řešila různé otázky spojené s dvojitým a vícenásobným občanstvím. Ustanovení úmluvy jsou v mnoha ohledech přelomová, neboť mění dosavadní praxi, ve které převažovalo upřednostňování státní svrchovanosti před právy a svobodami jednotlivce a snaha předcházet vzniku vícenásobného občanství nežli střety z vícenásobného občanství regulovat ve prospěch jednotlivce. V tomto ohledu je úmluva významným dokumentem normotvorby mezinárodního práva, byť zatím pouze v evropském měřítku.

Ustanovení Evropské úmluvy o státním občanství i obyčejně mezinárodního práva zavazují státy, aby jednaly se svými občany, kteří mají současně občanství i jiného státu, jako kdyby jiné občanství neměli s výjimkou branné povinnosti, diplomatické a konzulární ochrany a vztahů, na které se vztahují normy mezinárodního práva soukromého. Státy jim musí zaručit všechna ostatní práva i výkon povinností, které se vztahují na státní občany s trvalým pobytem na území státu nebo na státní občany trvale pobývajících v cizině bez přihlídnutí k faktu, že mají i jiné státní občanství.³⁰

Mezi základní povinnosti státu vůči vlastnímu občanovi s vícenásobnou státní příslušností patří povinnost umožnit občanovi vstup do země, povinnost vystavit mu na žádost cestovní a jiné osobní doklady, povinnost umožnit mu výkon aktivního i pasivního volebního práva, které však může být vázáno na podmínku trvalého pobytu ve státě, povinnost poskytnout mu diplomatickou a konzulární ochranu ve třetích zemích (mimo státy, jichž je rovněž občanem) a povinnost nevydávat občana proti jeho vůli do jiné země a to ani do státu, jehož je rovněž občanem.

Stát na svém území nemusí uznat a v praxi většinou neuznává diplomatickou a konzulární ochranu vlastního občana poskytovanou jiným státem, jehož občanství rovněž vlastní. Také podle mezinárodního práva stát na svém území nemusí přihlížet ke splnění branné povinností občana vůči jiné zemi a může ho povolát k opětovnému splnění branné povinnosti.

³⁰ EMMERT, F. *Dvojí občanství v českém právu*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014. s. 19

8 ANALÝZA PROBLEMATIKY ZÍSKÁNÍ OBČANSTVÍ

8.1 Hlavní cíl praktické části bakalářské práce

Praktickou část této bakalářské práce se autor rozhodl realizovat pomocí dotazníkového šetření. Bylo učiněno rozhodnutí vybrat si ze všech cizinců žijících na území České republiky nejpočetnější skupinu žadatelů. Podle statistik, které byly ochotně poskytnuty Ministerstvem vnitra (*viz. Příloha 2*), se zjistilo, že nejpočetnější skupinou žadatelů o české státní občanství jsou Ukrajinci. Praktická část tedy byla zaměřená na cizince z Ukrajiny, kteří se přestěhovali do České republiky a bydlí zde již delší dobu. Cílem tohoto šetření bylo vyhodnotit jejich osobní průběh procesu udělování občanství a také zjistit, jak tato skupina cizinců pohlíží na perspektivy získání občanství, zda o něj mají zájem a jak probíhala jejich komunikace s Ministerstvem vnitra.

Hlavním cílem celé této části je podrobný průzkum mezi žadateli, který pomůže lépe nahlédnout do problematiky získání českého státního občanství pro cizince a poskytne možnost podrobněji se seznámit s tím, jak cizinci život v České republice vnímají a jak pohlíží na samotný proces udělování občanství v této zemi.

U částí otázek tohoto průzkumu bude požadována volná odpověď, aby měli žadatelé větší prostor pro rozvinutí vlastních myšlenek. Informace poskytnuté respondenty budou následovně pečlivě přečteny, zpracovány, roztríděny a zaneseny do statistik, které pomohou lépe pochopit, jak cizinci vnímají život v České republice a s jakými problémy se potýkají při zájmu o české státní občanství. Tyto výsledky mohou do budoucna pomoci zlepšit situaci se získáním českého státního občanství a zjednodušit postup jak pro cizince, tak pro samotné Ministerstvo vnitra.

S přijetím zákona č. 186/2013 Sb., *o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů*, který vešel v účinnost od 1. ledna 2014, se strmě zvýšil zájem o české státní občanství, a tak na oddělení státního občanství a matrik Ministerstva vnitra přibýlo práce. Bohužel následně nebyly provedeny žádné patřičné změny, a proto pracovníci ministerstva pracují podle starých kapacit a nezvládají vyhovět všem žádostem žadatelů včas. Zatímco do roku 2014 se počet zájemců pohyboval okolo 2 000 ročně, nyní se průměrný počet žádostí vyšplhal zhruba na 3 500 žádostí ročně, a proto se domnívám, že Ministerstvo vnitra začalo aktivně využívat právo přerušování řízení podle *ust. § 64 odst. 1, písm. a) správního řádu*, které jim umožňuje celý proces prodloužit na dobu neurčitou.

Právě kvůli téměř zdvojnásobení počtu žádostí a kvůli potížím s dodržováním lhůt se celý proces pro obě strany prodloužil. Výsledky tohoto dotazníkového šetření by měly pomoci tuto problematiku lépe pochopit a zamyslet se nad řešením, které by napomohlo všem účastníkům.

8.2 Metoda průzkumu formou dotazníku

Autorem této bakalářské práce byl vytvořen dotazník, který obsahuje dvanáct otázek, jejichž cílem je snaha získat potřebné podklady pro analýzu celkové problematiky spojené se získáním státního občanství v České republice. Dotazník byl vytvořen v počítačové aplikaci Word a ve většině případů osobně předán každému respondentovi. Kopie nevyplněného dotazníku je k nahlédnutí v příloze (viz. *Příloha 3*). Autorova hypotéza tohoto dotazníkového šetření předpokládá, že mladí (zejména studující) cizinci, mají mnohem větší úspěšnost u nabytí státního občanství České republiky než starší cizinci.

První dvě otázky jsou sice klasické pro většinu dotazníků, nicméně pro tuto anketu jsou velmi důležité, neboť napomáhají rozředit žadatele do několika skupin a vytvořit tak mnohem přehlednější statistiky a grafy. Těmito otázkami jsou věk a pohlaví respondentů. Otázky jsou výběrové, a díky nim lze vytvořit šest skupin, které bude následovně mnohem jednodušší mezi sebou porovnávat.

Třetí otázkou je délka pobytu cizinců v ČR. Tato otázka je důležitá, jelikož pomůže pochopit, kolik let respondent žije na našem území, a tedy i jak si osvojil naši kulturu a prostředí. Doba strávená v určitém místě má vždy určitý psychologický dopad na člověka.

Čtvrtá otázka je již konkrétnější a pomáhá zjistit důvod pobytů cizinců v České republice. Pomocí této otázky bude možné lépe pochopit, co vůbec vede cizince k tomu, aby se stěhovali do ČR a následně žádali o české státní občanství.

Pátá otázka pomůže rozdělit respondenty na tři různé skupiny, a to na lidi, kteří občanství České republiky již získali a mohou tedy poskytnout nejvíce informací ohledně procesu udělování. Dále skupinu lidí, co o občanství mají zájem, ale zatím ho nezískali nebo o něj ještě nežádali. A na skupinu, která o občanství nemá zájem. Jsou to tři různorodé skupiny s jiným pohledem na situaci a život v České republice. Každá z nich

je však velmi důležitá, protože pomůže lépe přiblížit problematiku procesu udělování občanství a rovněž i celkové vnímání cizinců na státní občanství našeho státu.

Šestá otázka je doplňující a rozvíjí otázku pátou. Je určena pro ty, kteří naše občanství nemají. Touto otázkou autor chtěl docílit toho, aby zjistil, co je vedlo k takovému rozhodnutí. Tyto informace pomohou zjistit jejich postoj k životu v České republice.

Sedmá otázka je jednou ze zásadních, jelikož dle získaných dat se buď potvrdí problém nedodržování lhůt k vyřízení ze strany Ministerstva vnitra, nebo bude tato hypotéza vyvrácena. Samozřejmě počet respondentů není dostatečný na to, aby pomohl vytvořit celkový pohled na danou problematiku, ale alespoň poskytuje menší představu o tom, s čím se cizinci zhruba potýkají.

Osmá otázka je také velice zásadní, a proto byla vytvořena jako otevřená. Každý respondent má tak možnost vyjádřit se na základě svých pocitů a zkušeností. Jedná se o problémy spojené s komunikací mezi uchazeči o české státní občanství a Ministerstvem vnitra. Dle získaných údajů bude možné posoudit, co je kamenem úrazu mezi účastníky komunikace a poté lze uvažovat nad navržením legislativních či jiných změn.

Devátá otázka slouží ke zjištění vynaloženého úsilí pro získání českého státního občanství. Celý proces žádostí a následného udělování je totiž celkem komplikovaný a zdoluhavý, a tak ne každý žadatel bude ochoten podniknout v případě neúspěšného úsilí další pokus. Při neúspěchu lze sledovat tendenci snižování zájmů o získání státního občanství, což následně vede určité jednotlivce k tomu, aby myšlenku o získání občanství vzdali.

Desátá otázka je dosti aktuální a u cizince každého státu individuální. Většina států dvojí občanství nezakazuje, a tak cizincům nic nebrání ponechat si i občanství původní. Nicméně jsou i státy, které se vůči dvojímu občanství ostře vymezují. V tomto případě se cizinec po získání českého občanství musí v co nejbližší době na ambasádě svého státu svého původního občanství vzdát. V případě respondentů tohoto dotazníku, tedy u obyvatel Ukrajiny, se otázkou dvojího občanství je třeba se také zabývat. Ukrajina totiž svým občanům dvojí občanství nezakazuje, proto se domnívám, že většina Ukrajinců si dvojí občanství ponechává.

Jedenáctá otázka je velmi důležitou, jelikož shrnuje veškeré problémy spojené se získáním občanství České republiky. Pomůže lépe pochopit, co dělá cizincům největší problémy při procesu udělování občanství a zauvažovat nad tím, lze-li s tím něco udělat. Otázka je otevřená, aby se každý mohl podělit se svými zkušenostmi a přiblížit tuto problematiku z pohledu žadatele ještě lépe.

Poslední, dvanáctá, otázka je částečně odlehčující, ale zároveň velmi podstatná, neboť vytváří představu o tom, jak se cizinci cítí v ČR a zda jsou spokojeni se životem v naší zemi. Integrace je velice důležitá pro každý demokratický stát a její kvalita se odráží jak na životě občanů, tak i na životě cizinců. Všichni jsme lidé, a proto bychom měli dbát na to, aby nikdo nebyl utlačován.

Otázky tohoto dotazníku byly pečlivě zvoleny tak, aby pomohly vytvořit co nejlepší představu o problematice procesu udělování státního občanství České republiky. Každá otázka měla za úkol přimět respondenta k zamyšlení nad vlastními zkušenostmi a vlastními pocity. Díky získaným podkladům se snad podaří vytvořit vizuální a pravdivou představu o tom, jak se věci ve skutečnosti mají a čemu je potřeba věnovat v budoucnu větší pozornost.

8.3 Rozbor získaných informací

Cílem této kapitoly je analýza všech shromážděných dat, která byla získána díky pětadvaceti respondentům různého věku a pohlaví, kteří se do České republiky přestěhovali z Ukrajiny a bydlí zde již spoustu let. Byla zvolena konkrétně tato skupina, protože dle statistik získaných díky Ministerstvu vnitra jsou Ukrajinci nejpočetnější skupinou, která usiluje o získání občanství. Vezmeme-li v úvahu dění na Ukrajině v posledních letech, pak tento fakt rozhodně není nijak překvapující. Druhou nejpočetnější skupinou jsou občané Ruské federace, kteří se svou mentalitou podobají občanům Ukrajiny. Většina dotazníků byla vyplněna osobně s respondenty a pečlivě prodiskutována. Nakonec bylo získáno pět dotazníků vyplněných ručně a dvacet dotazníků vyplněných elektronicky. Data byla shromážděná mezi známými autora a jejich známými. Každý zúčastněný byl velmi ochotný se podělit svými zkušenostmi, a proto důvěryhodnost získaných podkladů, dle názoru autora, je na slušné úrovni.

Díky informacím získaných z prvních dvou otázek dotazníku byl vytvořen graf (viz. *Graf 1*), který vypovídá o průměrném podílu žadatelů různého pohlaví a věku na usilování o získání státního občanství. Ze shromážděných statistik lze usoudit, že

otázkou nabytí občanství se zabývají spíše cizinci středního věku (56 %) a také spíše ženy (56 %) než muži (44 %). Rozdíly nejsou až tak zásadní, ale dle získaných dat lze dojít k těmto závěrům. Dle rozhovoru s respondenty při vyplňování dotazníku lze usoudit, že u žen, a to především středního věku, které jsou nejpočetnější skupinou respondentů (celkem 36 %), je velký zájem o založení rodiny, a proto se většina snaží najít v České republice partnera a založit vlastní rodinu. Po nějaké době se cizinky pokouší o nabytí českého státního občanství, které jejich děti v manželství získávají automaticky. Cizince staršího věku, tj. 61 let a více, se autorovi nepodařilo dohledat a z toho lze usoudit, že mezi cizinci, kteří aktivně usilují o udělení občanství České republiky, nejsou významně zastoupeni. Informace obdržené při odpovídání na tyto první dvě otázky jsou rovněž důležité pro pochopení odpovědí na otázky další a napomáhají lépe pochopit, proč respondenti odpovídali tím způsobem, jakým odpovídali.

Při odpovědi na třetí otázku vzniklo mezi respondenty velké rozmezí číselných odpovědí – a to od deseti do třiceti let. Minimum, tzn. 10 let, je oprávněno zákony České republiky, a to především podmínkami v zákoně č. 186/2013 Sb., *o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů*, které jasně stanovují, že státní občanství České republiky lze udělit, pokud má žadatel na území České republiky povolen trvalý pobyt, ke dni podání žádosti, nepřetržitě po dobu alespoň pěti let nebo po dobu, která společně s bezprostředně předcházejícím oprávněným pobytem na území České republiky, dosahuje alespoň deset let. A to s tím, že o samotný trvalý pobyt může cizinec požádat zpravidla po pěti letech nepřetržitého přechodného pobytu na území ČR. Také pro část cizinců bývá problém v prokázání výše a zdroje svých příjmů za poslední tři roky. Ministerstvo vnitra většinou vyžaduje doložení příjmů za celou dobu pobývání na území České republiky, tj. nejen po dobu tří let, jak je stanoveno v zákoně. Ne všichni však byli zaměstnaní takovým způsobem, aby mohli tyto doklady doložit. Proto se většina žadatelů snaží žádat až po delší době, aby se prioritně přihlíželo k posledním rokům, které již samozřejmě doložit mohou. Takové rozmezí čísel však potvrzuje, že v České republice jsou cizinci, kteří se do společnosti již dávno integrovali a jsou s životem v této zemi spokojeni. Buď mají zájem o české občanství, anebo se spokojí s trvalým pobytem.

Odpovědi na čtvrtou otázku pomohly lépe pochopit, co vede cizince k tomu, aby imigrovali do České republiky a zůstali zde žít. Příčiny jsou různorodé a autor by se chtěl pozastavit nad každou z nich. Nejčastější odpovědí bylo sloučení rodiny, a to je logické. Jak bylo již dříve zmíněno, řada žen (i mužů) středního věku se snažila v České republice založit rodinu. Spousta cizinců sem ze začátku imigruje za prací, zabydlují se zde a zvou

k sobě své rodiny, včetně dětí. Pro mnohé z nich je důvodem ke sloučení rodiny například sňatek, těhotenství, příbuzenský vztah a zkrátka život se svým protějškem. V České republice existují celé rodiny, které sem postupně imigrují a usilují o občanství. Jedná se o přirozenou imigraci, která není v zásadě špatná, zejména tehdy, mají-li cizinci snahu integrovat se do společnosti, přijímají-li kulturu a tradice daného státu a snaží-li se stát se jeho součástí. Další nejčastější odpovědí byla lepší práce a kvalitní životní podmínky. A to je věc, kterou si mnohdy ani samotní Češi neuvědomují. Občané třetích zemí by byli šťastní, kdyby mohli žít v podmínkách, jaké nabízí Česká republika. Zdravotní pojištění, vysoká úroveň života, přijatelné platy (vzhledem k cenám), kvalitní zboží, bezpečí, dobrý a dostupný systém školství, lepší pracovní podmínky i kariérní růst. To vše je pro cizince velmi lákavé, i když ne všichni se na tuto úroveň nakonec dostanou. A to i přesto, že se sem přestěhují. Pro cizince je však toto všechno velikou motivací a nelze je za to odsuzovat. Další příčina nebyla mezi respondenty tak častá, nicméně je důležitá zejména pro mladé cizince. Jedná se totiž o studium. V České republice je úroveň školství na velmi slušné úrovni. Proto se do České republiky stěhuje řada mladých cizinců. Jejich motivací je vystudovat zde vysokou školu a získat tak lepší uplatnění ve svém budoucím profesním životě. Část z nich po dokončení studia zůstává žít v ČR a integruje se do společnosti. Jedna z respondentek uvedla jako důvod to, že se jí Česká republika i místní způsob života líbí. A nelze s ní nesohlasit. Česká republika je opravdu krásnou zemí, život je zde klidný a obyvatelé vstřícní. Není tedy divu, že spousta cizinců si vybírá právě Českou republiku a navždy zde zůstává.

Pátá otázka nekompromisně rozdělila respondenty na tři skupiny, a tím ovlivnila jejich následující odpovědi. Otázka ohledně občanství rozdělila respondenty na ty, kteří české státní občanství již nabyli, na ty, kteří mají o jeho udělení zájem a ty, kteří o jeho udělení zájem nemají. Odpovědi na tuto otázku pomohly lépe pochopit, k čemu cizinci směřují. Pro lepší přehlednost byly vytvořeny grafy s rozdělením na věkové kategorie, které názorně ukazují, jak na získání občanství pohlížejí mladiství či dospělí cizinci. Tyto grafy také odpovídají na hypotézu autora. Když se podíváme na první graf (*viz. Graf 2*), uvidíme, že mezi mladistvými většina respondentů uspěla a získala občanství České republiky. Jedna respondentka na vyřízení a vyjádření Ministerstva vnitra stále čeká a pouze jeden respondent nemá zájem o české občanství. A to jen proto, že už o něj usiloval a nárok mu nebyl uznán. Proto plánuje přestěhovat se v budoucnosti do Německa za ještě lepší životní úroveň, i když toto tvrzení je sporné. Z prvního grafu tedy vychází, že mladiství mají zájem o získání občanství a ve většině případů se jim to podaří. Myslím

si, že je to spojeno i s tím, že jsou jim odpuštěny zkoušky z českého jazyka a místních reálií. Mají proto menší obavy z neúspěchu a také větší zájem o získání občanství. U dospělých respondentů je situace odlišná. Jak je vidět na druhém grafu (viz. *Graf 2*), úspěšnost této skupiny cizinců je zhruba třetinová. Pouze třetina má stále zájem o občanství a poslední třetina o občanství zájem nemá a spokojí se s trvalým pobytem. Situace je odlišná především proto, že integrace pro dospělé cizince, zejména ty staršího věku, je mnohem náročnější. Většinou mají rodiny a spoustu svých starostí, a tak myslí na úplně jiné věci. Nemají proto oproti mladistvým cizincům moc času a možností se na zkoušky z jazyka a reálií řádně připravit. A obecně ne vždy mají zájem o občanství získat. U některých dochází po několika neúspěšných pokusech k naprosté ztrátě zájmu o další pokus. Tyto dva grafy tedy dávají jasnou odpověď na hypotézu autora. Mladiství cizinci mají opravdu větší úspěšnost u žádostí o české státní občanství než dospělí cizinci. Je to logické, jelikož většina mladistvých jsou studenti a obecně se jim integruje do společnosti mnohem lépe, a proto jim celý proces udělování nedělá takové problémy jako cizincům starším, kteří se potýkají s řadou úskalí. V případě těchto cizinců by možná bylo vhodné udělat několik úprav legislativy, aby starší cizinci, kteří opravdu o občanství zájem mají, měli možnost ho získat. Na obranu Ministerstva vnitra musím uvést, že zhruba před pěti lety bylo období, kdy šlo požádat o udělení českého státního občanství bez potřeby skládat zkoušky z českého jazyka a místních reálií.

Šestá otázka doplňuje a zároveň rozvíjí pátou otázku. Slouží k tomu, aby skupiny, které ještě nezískaly české státní občanství, měly možnost vyjádřit své zkušenosti a vysvětlit, proč v jejich případě české občanství nemají. Respondenti, kteří o občanství mají zájem, ale ještě ho nenabýli, většinou uvádí, že občanství chtějí získat kvůli svým příbuzným, anebo že se sami za občany považují. Žijí zde povětšinou dlouhou dobu, mají zde rodiny, děti a jejich partneři jsou občany, takže se již nechtějí v tomto státě cítit cizími. Převážnou částí těchto respondentů byly ženy, tedy matky a manželky, které chtějí být se svou rodinou, chtějí být součástí společnosti a nechtějí mít žádné problémy s cizineckou policií. Skupina cizinců, kteří o občanství nemají zájem, se spokojila s trvalým pobytem, který dává téměř stejná práva jako občanství. Část těchto lidí se o nabytí občanství pokoušela, ale po jednom či několika neúspěšných pokusech to vzdala. Spoustu cizinců děsí zkoušky a celková rutina spojená se shromážděním všech potřebných dokumentů.

Sedmá otázka se týká lhůty vyřízení žádostí o udělení českého státního občanství Ministerstvem vnitra. Tento problém byl uváděn jako jeden ze zásadních a díky čerstvě

získaným statistikám (viz. Graf 3) se tyto smutné předpoklady naplnily. V ustanovení § 23 odst. 1 zákona č. 186/2013 Sb., o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů, je jasně definováno, že: „Ministerstvo rozhodne o žádosti o udělení státního občanství České republiky do 180 dnů ode dne, kdy mu byla žádost doručena.“ Tato věta však má málo společného se skutečností právě díky právnímu triku s právem přerušování řízení podle ust. § 64 odst. 1 písm. a) správního řádu. Tato právní klička dává možnost ministerstvu neomezeně prodlužovat lhůtu vyřízení žádostí o udělení státního občanství České republiky. Řízení se většinou přerušuje těsně před vypršením lhůty a žadateli je zaslán dopis s žádostí doplnit chybějící dokumenty. Ve většině případů se jedná o naprosté maličkosti a spousta cizinců je velice rozladěná, jelikož nechápou, proč při podání žádosti na oddělení matrik a občanství krajského úřadu nebyly všechny podklady pečlivě prověřeny a chybějící dokumenty nebyly odhaleny. Každý cizinec tak ztrácí půl roku v podstatě pro nic za nic. Většinou až po roce, kdy cizinec dodá vše, co Ministerstvo vnitra požaduje, se žadatel dozví konečný verdikt.

Osmá otázka má velký význam, jelikož napomáhá hlouběji nahlédnout do problematiky komunikace s Ministerstvem vnitra. Většina respondentů si stěžovala na dlouhou dobu vyřízení, která silně přesahuje zákonem stanovenou lhůtu. Řada respondentů si rovněž stěžuje na fakt, že po nich bylo požadováno dodání různých dokumentů, ač na seznamu potřebných podkladů uvedeny nebyly. Komunikace mezi žadateli a pracovníky oddělení matriky a státního občanství je většinou značně nepříjemná a zdoluhavá. Reakce na dopisy či e-maily přichází se značným zpožděním. Při telefonickém rozhovoru se většinou cizinec nic nového nedozví. Navíc se telefonicky nesmí sdělovat žádné citlivé údaje, tedy ani to, jak probíhá zpracování žádosti. Jedinou možností je právo nahlédnutí do archivu, kdy se cizinec musí předem objednat a přijít na ministerstvo, aby mu následně při schůzi prozradili podrobnosti procesu zpracování jeho žádosti. Je to celkem problematické a většina cizinců ani netuší, že právo na nahlédnutí vůbec má. Proto řada z nich jen poslušně čeká na vyjádření ministerstva, klidně i roky. Praktika s přerušování procesu se ve výsledcích průzkumu zcela potvrdila a setkala se s ní většina respondentů.

Devátá otázka měla za úkol zjistit, kolik pokusů je cizinec ochoten podniknout při vyřizování českého státního občanství. Zhruba polovina respondentů žádost vyřídila na první pokus, a tak se vyhnula dalším potížím. Část cizinců selhala, a tak zkoušeli nabýt občanství podruhé, potřetí či dokonce počtvrté. Každý neúspěch vedl ke zklamání a myšlence, proč nezůstat u trvalého pobytu a nabytí občanství „nechat plavat“. Většina

cizinců měla problém se zkouškami z českého jazyka a českých reálií. Tento problém je celkem rozšířený a část cizinců se ani nepokouší žádat o občanství, jelikož má strach právě z těchto zkoušek. Ostatní respondenti se setkali s různými důvody zamítnutí. Někteří například nemohli dodat některé doklady z Ukrajiny. Po zamítnutí se cizinci mají možnost odvolat, ale jen málokdy to skutečně udělají, jelikož si nejsou vědomi svých práv. Znovu žádat o udělení občanství mohou až po dvou letech. Za tu dobu to část uchazečů o občanství vzdá a spokojí se s trvalým pobytem.

Desátá otázka se zabývá institutem dvojího občanství. Jak je vidět na grafu, (viz. *Graf 4*) zhruba dvě třetiny obyvatel si dvojí občanství ponechá. Tato praktika je spojená s tím, že ani Ukrajina, ani Česká republika dvojí občanství nezakazují, a tak vlastně není žádný důvod se původního občanství vzdát. Navíc většina respondentů má na Ukrajině spoustu příbuzných nebo nemovitostí. Jedna třetina, což byli převážně mladí muži, se občanství vzdává kvůli obavám z branné povinnosti. Mají strach o svůj život a chtějí zůstat s rodinami v České republice, kde již dlouhou dobu žijí a kde jsou spokojeni. Nechtějí být povoláni do armady, zvláště v dnešní době, kdy na Ukrajině zuří válka téměř deset let.

Jedenáctá otázka byla vytvořena, aby upřesnila další problémy žadatelů, kromě těch, které jsou spojeny s komunikací s Ministerstvem vnitra. Hlavním problémem se staly zkoušky z českého jazyka a českých reálií, které jsou pro respondenty velmi náročné, a kvůli práci a dalším životním problémům nemá většina cizinců čas se na ně řádně připravit. Dalším problémem byly různé dokumenty, které se cizincům těžko shání, a to především ty z Ukrajiny. Některá potvrzení se v České republice velice složitě dohledávají také proto, že například část respondentů byla nucena pracovat „načerno“, a tak nemají žádný doklad o finančních zdrojích.

Poslední dvanáctá otázka byla vytvořena, aby nastínila, jak se cizinci v České republice cítí a zda jsou spokojeni s životem v této zemi. Jak vidíme z grafu (viz. *Graf 5*), převážná většina je s životem v České republice spokojena a chtěla by zde zůstat žít. Negativní odpovědi byly většinou odůvodněny tím, že by se respondenti chtěli přestěhovat dále na západ, kde podle jejich názorů bude život lepší a příjemnější. Pro většinu cizinců Česká republika je a vždy bude významným statem, kde tyto lidé mohou svobodně žít, pracovat a starat se o své rodiny.

Ze shromážděných dat v tomto dotazníku plyne několik důležitých problémů spojených s procesem udělování státního občanství České republiky. Prvním z nich je nedodržování lhůt a obcházení této problematiky pomocí právnícké kličky. V tomto případě by bylo mnohem lepší jak pro úřady, tak pro uchazeče, aby se doba novelizovala a byla prodloužena například na jeden rok. Tento krok poskytne Ministerstvu vnitra víc času na vyřízení všech žádostí a již nebude potřeba řízení přerušovat. Dalšími zásadními problémy spojenými s přerušením řízení jsou požadované podklady. Tyto problémy by mohly být vyřešeny tak, že bude sepsán úplný seznam požadovaných dokumentů, včetně nejčastějších výjimek, a bude předán do všech krajských zastupitelstev. Pracovníci, kteří s cizinci žádosti o udělení zpracovávají, by měli být lépe proškoleni a o všech požadavcích ministerstva by měli být dobře informováni. Tím pádem by se žádná neúplná žádost k ministerstvu nedostala a řízení by se nemuselo přerušovat. Tak se zjednoduší celý proces jak pro žadatele, tak pro pracovníky ministerstva. Následujícím problémem, který by bylo dobré vyřešit, je komunikace mezi Ministerstvem vnitra a žadatelem. V tomto případě by nebylo špatné založit infolinku pro cizince, kde by jim na všechny důležité dotazy ohledně žádosti o udělení českého státního občanství, odpověděli a vše vysvětlili. Pokud poskytnutí informací není možné, pak by bylo vhodné na samotném ministerstvu vytvořit možnost, aby se cizinec mohl dostavit a zjistit podrobnosti o průběhu zpracování své žádosti. Posledním zásadním problémem jsou zkoušky z českého jazyka. Problém je rozhodně oboustranný. Cizinci, pokud opravdu chtějí získat občanství této země, by měli respektovat jazyk a místní kulturu, a proto znalost jazyka a reálií je opravdu potřeba prokázat. Nicméně možná bylo by vhodnější prověřit školy pro cizince a zjistit, proč je neúspěšnost větší než zanedbatelná. Například by se mohl upravit systém výuky, aby byl srozumitelnější pro starší cizince a pomohl jim se na zkoušky lépe připravit. Kromě těchto problémů jsou jistě i jiné, méně závažné. Pokud by se o tuto problematiku někdo začal zajímat a docílil by alespoň částečných změn, tak je velká pravděpodobnost, že by se celý proces udělování českého státního občanství stal mnohem příjemnějším a jednodušším pro obě strany. Autor této bakalářské práce doufá, že se situace v budoucnu zlepší a Česká republika přivítá do svých řad nové a vzorné občany.

ZÁVĚR

Proces udělování státního občanství České republiky bude vždy aktuálním tématem, které se bude neustále řešit. Protože pokud existuje stát, pak se zajisté najdou i cizinci, kteří do něj budou chtít imigrovat, aby si zajistili lepší život. Česká republika je vyspělou zemí se skvělými podmínkami pro život a nabízí cizincům z méně vyspělých států život svobodnější a mnohem příjemnější.

Hlavním cílem této bakalářské práce bylo vymezit pojem státního občanství ČR z jeho teoretického a historického hlediska. Vedlejším cílem práce pak byla charakteristika a komparace jednotlivých forem pobytových statusů cizinců v České republice a srovnání právního postavení cizinců s občany České republiky. Tato práce může rovněž obyvatele České republiky upozornit na to, že v jejich státě žije spousta cizinců, kteří opravdu usilují o to, aby se do společností integrovali a mohli se stát právoplatnými občany. Udělování občanství je skutečně složitý proces a ne každý se k němu odhodlá a následně uspěje v procesu, který je, podle autora, v rámci možností přísný, ale spravedlivý. Státní občanství by se rozhodně nemělo dávat každému bez pečlivého uvážení, a především ne těm, kteří se ani nesnaží osvojit si jazyk a přijmout českou kulturu.

Tato studie pomůže upozornit na některá úskalí, která by mohla být odstraněna, a tak by se celý proces zjednodušil jak pro Ministerstvo vnitra, tak pro žadatele. Těmi hlavními problémy jsou nedodržování stanovených lhůt, neúplný seznam požadavků, složitá a mnohdy pomalá komunikace s pracovníky ministerstva pro cizince a zkoušky z českého jazyka a místních reálií. Všem těmto problémům by měla být věnována pozornost, a pokud by proběhly změny, tak je velká pravděpodobnost toho, že se pro obě strany situace zlepší. Mezi legislativní změny, které autor navrhuje při podrobném průzkumu celé problematiky, patří úprava lhůt vyřízení žádostí, a to alespoň na jeden rok místo stávajících 180 dnů. Dále přehodnocení a vypsání co nejpodrobnějšího seznamu potřebných dokumentů pro Ministerstvo vnitra, lepší proškolení pracovníků a vytvoření infolinky pro cizince, kteří žádost podali. A poslední změnou by byl přísnější dohled nad průběhem zkoušek z českého jazyka a místních reálií, a rovněž o něco větší tolerance pro starší cizince.

V této práci se autor pokusil přiblížit vývoj státního občanství České republiky, podrobně rozepsat samotný proces a problémy s ním spojené. Nakonec provedl menší dotazníkové šetření, které mělo za úkol poukázat na hlavní problémy a potíže, se kterými se cizinci při procesu udělování státního občanství potýkají. Teoretická část pomohla

vymežit pojem státního občanství z teoretického a historického hlediska. Také byla provedena komparace jednotlivých forem pobytových statusů cizinců, a to od víza až po trvalý pobyt, a srovnání právního postavení cizinců s občany České republiky.

Díky této bakalářské práci autor získal mnoho nových a užitečných poznatků týkajících se vývoje občanství a zákonů spojených s udělováním občanství v České republice. Bylo velice zajímavé porovnávat celý tento proces s obdobnými procesy v jiných státech, porovnávat práva cizinců s právy občanů, nahlížet do statistik počtů žádostí a zjišťovat, ze kterých států konkrétně sem cizinci nejčastěji přijíždí za účelem získání českého státního občanství. Průzkum mezi respondenty pomohl vytvořit si představu o tom, jak na perspektivu získání státního občanství České republiky pohlíží lidé, kteří v České republice žijí již spoustu let a s jakými problémy se setkali.

Autor této bakalářské práce doufá, že získané poznatky a vytvořené závěry z této prácelepší v budoucnu celý proces udělování státního občanství České republiky, a také pomohou cizincům nebát se žádat o české občanství, pokud o něj opravdu stojí. A stálým občanům umožní podívat se na celou situaci jiným úhlem pohledu a na jeho základě projevit více empatie vůči cizincům.

Seznam použitých zdrojů

Literární zdroje

1. BREZANIOVÁ, M. *Zákony V/2021: úplná znění zákonů pro státní správu, veřejnou správu a školství*. Praha: Nakladatelství PORADCE s.r.o., 2021. 752 s. ISSN 1802-8284.
2. ČIŽINSKÝ, P. a kol. *Cizinecké právo*. Praha: Nakladatelství Linde, 2012. 376 s. ISBN 978-807-2018-871.
3. EMMERT, F. *Dvojití občanství v českém právu*. 2. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014. 144 s. ISBN 978-80-7400-284-7.
4. EMMERT, F. *Státní občanství na území České republiky v minulosti a současnosti*. Praha: Nakladatelství Leges, 2016. 216 s. ISBN 978-80-7502-163-2.
5. JEAN-NOEL, R. *Řím: 753 př. n. l. až 476 n. l.* Nakladatelství Lidové noviny, 2002. 270 s. ISBN 80-7106-398-3.
6. KANDALEC, P. *Naturalizace v České republice*. Praha: Nakladatelství Wolters Kluwer, 2018. 244 s. ISBN 978-80-7598-063-2.
7. KÖRBL, H. *Zákon o státním občanství*. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2019. 315 s. ISBN 978-80-7400-736-1.
8. KUBEČKOVÁ, M. *Občanství EU a vybrané aspekty jeho vlivu na ČR*. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2010. 121 s. ISBN 978-80-86729-55-8.
9. КУТАФИН, О. Е. *Российское гражданство*. Москва: Издательство Проспект, 2014. 455 с. ISBN 9785392146406.
10. PAVLÍČEK, V. *Ústavní právo a státověda - II. díl*. Praha: Nakladatelství Leges, 2015. 1152 s. ISBN 978-80-7502-084-0.
11. ŠABATOVÁ, A. a kol. *Občanství Evropské unie*. Brno: Nakladatelství Kancelář veřejného ochránce práv, 2017. 136 s. ISBN 978-80-87949-64-1.
12. ŠTURMA, P., TYMOFEYEVA A. (eds.) a kol. *Státní občanství v kontextu vývoje lidských práv*. Praha: Univerzita Karlova, Právnická fakulta, 2017. 239 s. ISBN 978-80-8797-566-4.
13. VACULÍK, J. *Dějiny volyňských Čechů III (1945-1948)*. Brno: Masarykova univerzita, 2001. 216 s. ISBN 80-210-2568-9.
14. VALÁŠEK, M. a V. KUČERA. *Státní občanství*. Praha: Nakladatelství Linde, 2006. 287 s. ISBN 80-7201-625-3.

15. VLČKOVÁ, A. *Zákon o pobytu cizinců na území České republiky a související předpisy (s výkladem)*. Praha: Nakladatelství Eurounion, 2003. 416 s. ISBN 80-7317-024-8.

Elektronické zdroje

1. KAŠTYL, M. *Potíže s lhůtami při vyřizování žádostí o udělení českého občanství*. [online]. Dostupné z WWW: <<https://migraceonline.cz/cz/e-knihovna/potize-s-lhutami-pri-vyrizovani-zadosti-o-udeleni-ceskeho-obcanstvi>>. [cit. 2022-03-11]

Legislativní dokumenty

1. RAKOUSKO-UHERSKO. Císařský patent č. 946/1811 Sb., *Všeobecný zákoník občanský*
2. ČESKOSLOVENSKO. Zákon č. 37/1918 Sb., *o prozatimní ústavě*
3. ČESKOSLOVENSKO. Zákon č. 121/1920 Sb., *kterým se uvozuje ústavní listina Československé republiky*
4. ČESKOSLOVENSKO. Zákon č. 150/1948 Sb., *Ústava Československé republiky*
5. ČESKOSLOVENSKO. Zákon č. 100/1960 Sb., *Ústava Československé socialistické republiky*
6. ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 1/1993 Sb., *Ústava České republiky*
7. ČESKÁ REPUBLIKA. Nález č. 207/1994 Sb., *Nález Ústavního soudu České republiky ve věci návrhu na zrušení*
8. ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 326/1999 Sb., *Zákon o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů*
9. ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 186/2013 Sb., *Zákon o státním občanství České republiky a o změně některých zákonů*
10. VELKÁ BRITANIE. British Nationality act 1981

Ostatní zdroje

Kromě výše uvedených zdrojů byly při zpracování bakalářské práce využity následující materiály:

- webové stránky Passport index
- statistiky z Ministerstva vnitra, odbor všeobecné správy, oddělení státního občanství a matrik

Seznam zkratk

ČR Česká republika

OSN Organizace spojených národů

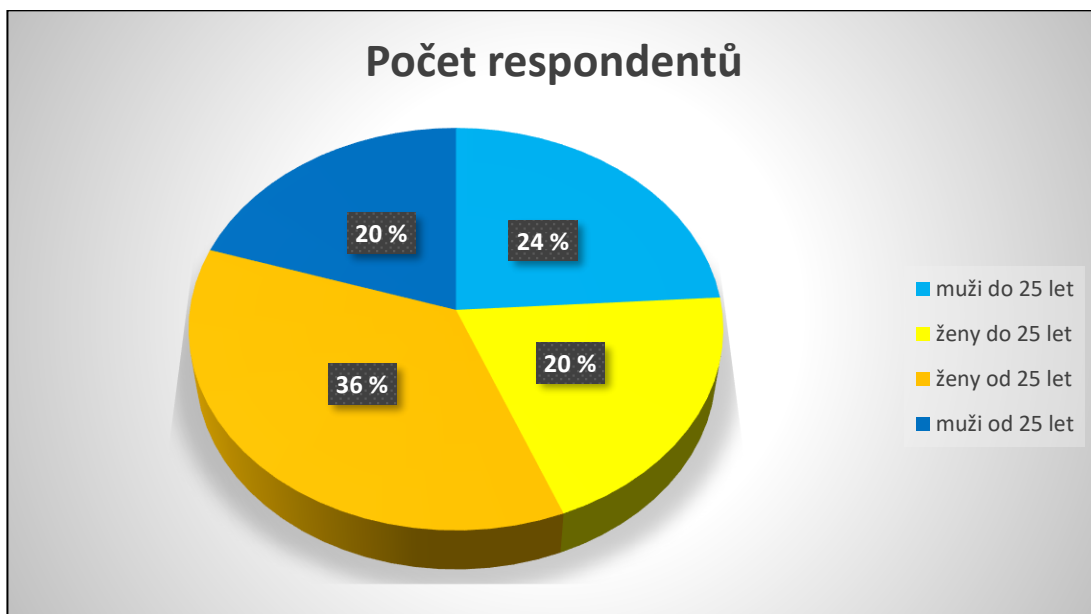
SSSR Svaz sovětských socialistických republik

EU Evropská unie

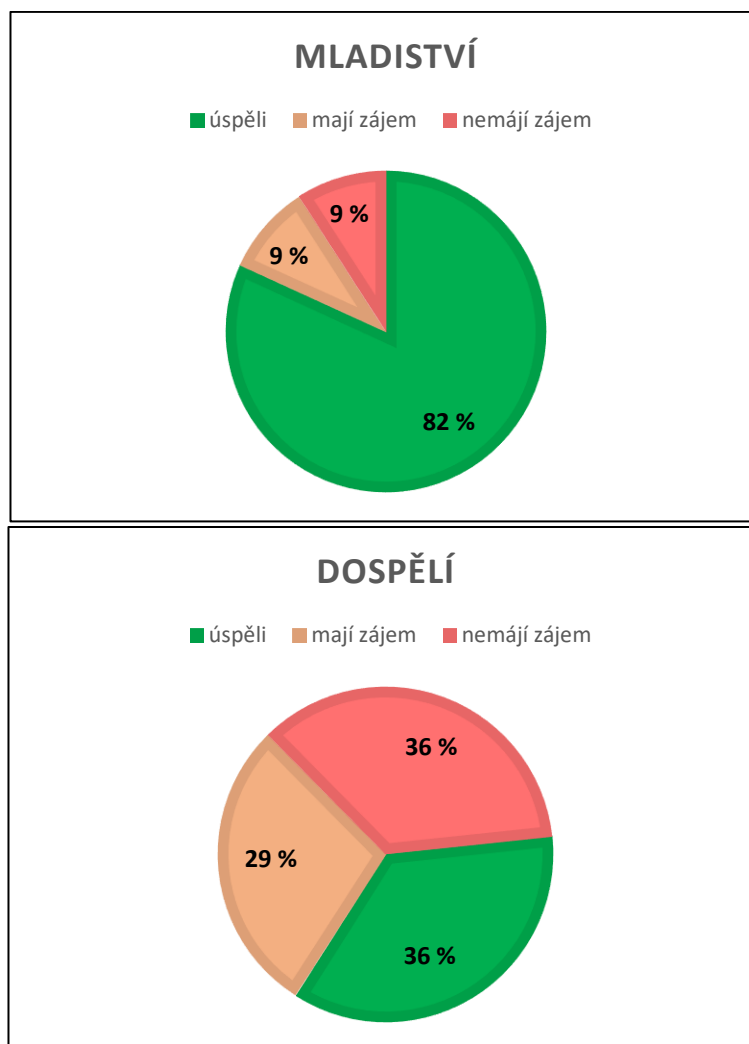
Kč Korun českých

Seznam tabulek a grafů

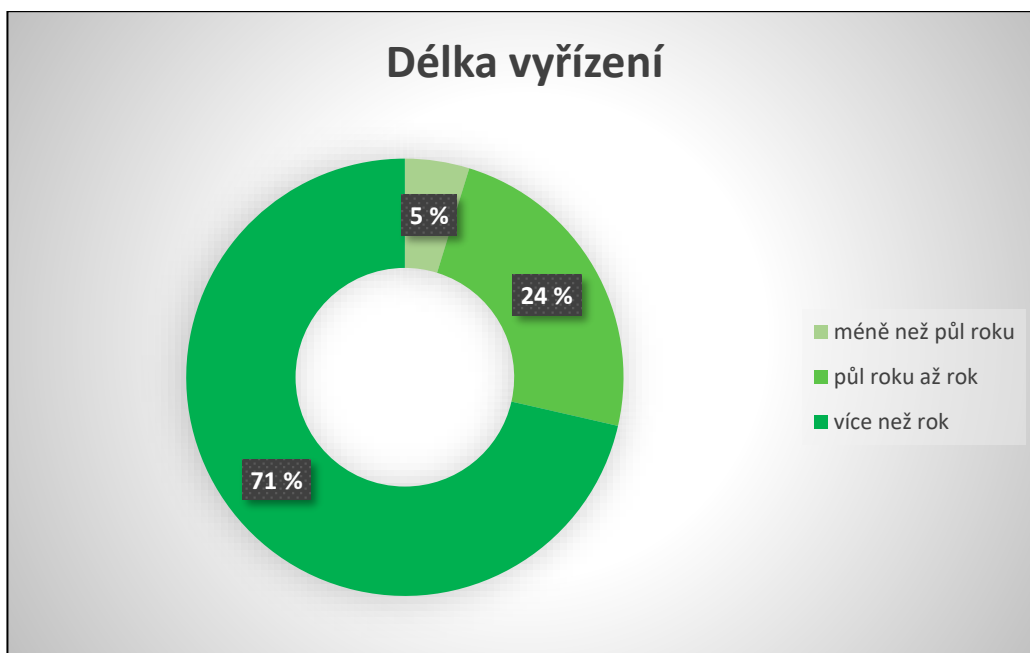
Graf 1: Statistika počtu respondentů

Graf 2: Statistika úspěšností udělení státního občanství respondentům

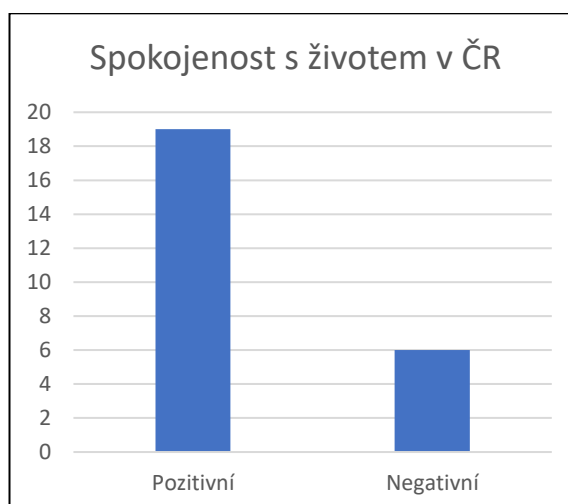
Graf 3: Statistika délky vyřízení jednotlivých žádostí respondentů

Graf 4: Statistika využití institutu dvojího občanství respondenty

Graf 5: Statistika spokojenosti respondentů s životem v České republice

Přílohy

Příloha 1: Dotazník

DOTAZNÍK

PROBLEMATIKA UDĚLOVÁNÍ ČESKÉHO STÁTNÍHO OBČANSTVÍ

Autor: *Vasyl Ostaš*

Email: *vasyl2000@seznam.cz*

Tento dotazník pomůže lépe pochopit problémy spojené s získáním občanství pro cizince a může pomoci navrhnout změny, díky kterým se tyto problémy dají vyřešit. Všichni z nás se setkali s určitými problémy spojenými s udělováním státního občanství České republiky a autor tohoto dotazníku by chtěl do budoucna tuto situaci zlepšit.

Při vyhodnocení tohoto dotazníku a použití získaných údajů ve statistikach bude zcela zachována anonymita respondentů.

Otázky:

1) Pohlaví:

- a) muž
- b) žena

2) Věk:

- a) 25 a méně
- b) 26 až 60
- c) 61 a více

3) Jaká je délka Vašeho pobytu v České republice?

4) Uved'te prosím důvod pobytu v České republice:

5) České státní občanství:

- a) máte
- b) budete o něj žádat
- c) nebudete o něj žádat

6) Pokud jste v předchozí otázce odpověděli **B** či **C**, prosím uveďte důvod:

7) Jak dlouho trvalo vyřízení Vaší žádosti o státní občanství?

- a) méně než půl roku
- b) půl roku až rok
- c) více než rok

8) Popište prosím jak probíhala komunikace mezi Vámi a MV ČR:

9) Kolikrát jste žádali o státní občanství České republiky?

10) Využili jste institut dvojího občanství?

- a) ano
- b) ne

11) Uveďte, jaké jste měli problémy při žádosti o udělení českého státního občanství?

12) Jste spokojený s životem v České republice?

- a) ano
- b) ne

Na závěr bych Vám chtěl moc poděkovat za vyplnění dotazníku a za Váš čas.

Příloha 2: Statistiky udělení (starší)

odbor všeobecné správy
oddělení státního občanství a matrik
náměstí Hrdinů 1634/3
140 21 Praha 4

Č.j. VS-415/838.2/2-2015

V Praze dne 26. ledna 2015

Vážený pan
xxx

Počet listů: 1
Přílohy: 0

Vážený pane,

Oddělení státního občanství a matrik odboru všeobecné správy obdrželo dne 23.1.2015 Vaši žádost o poskytnutí informací podle zákona č. 106/1999 Sb. o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů.

K této Vaší žádosti Vám poskytujeme následující statistiku počtu podaných žádostí a počet nabytí státního občanství České republiky udělením za období posledních 5 let. Počty za konkrétní měsíce a statistiku za jednotlivé kraje Ministerstvo vnitra nevede.

Rok	<i>2010</i>	<i>2011</i>	<i>2012</i>	<i>2013</i>	<i>2014</i>
Počet podaných žádostí	1 611	2 127	2 334	2 470	5 888
Cizincům uděleno státní občanství ČR	1088	1 653	1 771	2 253	5 037

S pozdravem

Mgr. Petr Šťastný
vedoucí oddělení

z pověření Mgr. Bc. Klára Lukášová

Příloha 3: Statistiky udělení (novější)

MVCRX0622BM6
prvotní identifikátor

odbor všeobecné správy
náměstí Hrdinů 1634/3
140 21 Praha 4

Č. j. MV-194983-2/VS-2021

Praha 29. listopadu 2021
Počet listů: 2

Pan
Vasyl Ostaš
Politických vězňů 80
261 01 Příbram
Email: vasy12000@seznam.cz

Poskytnutí informace podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů

K Vaší žádosti o poskytnutí informace podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů, týkající se statistiky počtu podaných žádostí a počtu nabytí státního občanství České republiky udělením včetně nejpočetnější skupiny žadatelů za období posledních 5 let sdělujeme následující.

1) Počet podaných žádostí a počet nabytí státního občanství České republiky udělením:

Rok	2016	2017	2018	2019	2020	2021*
Počet podaných žádostí	2836	2799	3401	3590	3057	2967
Počet udělených státních občanství	3884	5020	3762	2977	2704	3409

(*údaje jsou zpracovány k 31. 10. 2021)

2) Nejpočetnější skupiny žadatelů:

1. Ukrajina
2. Rusko

MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

3. Slovensko
4. Vietnam
5. Bělorusko
6. Rumunsko
7. Moldavsko
8. Polsko
9. Kazachstán
10. Srbsko

JUDr. Petr Voříšek, Ph.D.
ředitel odboru
v z. Mgr. Petr Šťastný